

2671
BIBLIOTECĂ PEDAGOGICĂ
6619
STEFAN GHEORGHE VODA

59491

SAU

**VOIU FACE DOAMNEI TELE
CE AI FĂCUT TU JUPANESEI MELE**

DRAMĂ HISTORICĂ IN CINCΙ ACTE

DE

DIMITRIE BOLINTINEANU

MARTIŪ ŞI APRILIŪ

Se cumpără anul I cu acesta broșură.

Era lontou 4/6 Maii 1873

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA NAȚIONALE ANTREPRENOR C. N. RADULESCU

1868

BUCURESTI
Cota 59491
Inventar 145023

RC219/02

1956

B.C.U. Bucuresti

C145023

6619

PERSOANELE

- Stefan Gheorghe domn al Moldovii.
Vasile Lupul domn aî Moldovii.
Matei Basarab domn al țării Românesci.
Ghinea Tucala | ministru venetică aî lui Mathei Basarab.
Vărzarul |
Diicu Spătarul lui Mathei.
Spătarul Ciogolea | conspirator.
Stefan Serdarul |
Un astrolog.
Un nebun.
Timuș, capul cazacilor, ginere lui Vasile Lupu.
Toma Vornicul | Cantacozină fugit din țara Românescă.
Iordache Visteru |
Paharnicul Stefan, nepotul lui Vasile Lupu.
Stefănuță băiat mic al lui Vasile Lupu.
Egumenul Iasaph.
Fratele lui Ciogolea.
Un paharnic domnesc.
Un Cămăraș.
Un diacon.
Heveșescu, Spăterul lui Stefan Gheorghe.
Căpitan Andricu.
Curier.
Omeni din popor.
Soli.
A. Costin-Vătătul Domnului Vasile Lupu.
Domna lui Vasile Lupu.
Safta femeia lui Stefan Gheorghe.
Serba Dominei lui Vasile Lupu.
Muma bătrână lui Stefan Gheorghe.

BUCURESTI
Cota 59491
Inventar 145023

RC219/02

1956

B.C.U. Bucuresti

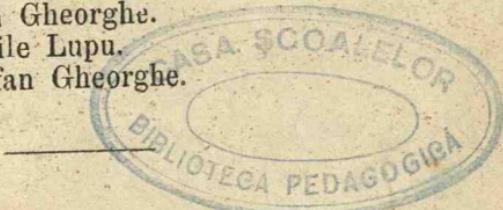

C145023

6619

PERSOANELE

- Stefan Gheorghe domn al Moldovii.
Vasile Lupul domn aî Moldovii.
Matei Basarab domn al țării Românesci.
Ghinea Tucala | ministru venetică aî lui Mathei Basarab.
Vărzarul |
Diicu Spătarul lui Mathei.
Spătarul Ciogolea | conspirator.
Stefan Serdarul |
Un astrolog.
Un nebun.
Timuș, capul cazacilor, ginere lui Vasile Lupu.
Toma Vornicul | Cantacozină fugit din țara Românescă.
Iordache Visteru |
Paharnicul Stefan, nepotul lui Vasile Lupu.
Stefănuță băiat mic al lui Vasile Lupu.
Egumenul Iasaph.
Fratele lui Ciogolea.
Un paharnic domnesc.
Un Cămăraș.
Un diacon.
Heveșescu, Spăterul lui Stefan Gheorghe.
Căpitan Andricu.
Curier.
Omeni din popor.
Soli.
A. Costin-Vătătul Domnului Vasile Lupu.
Domna lui Vasile Lupu.
Safta femeia lui Stefan Gheorghe.
Serba Dominei lui Vasile Lupu.
Muma bătrână lui Stefan Gheorghe.

STEFAN GHEORGHE

SAU

VOIŪ FACE DÓMNEI TELE CE AÏ FĂCUT
JUPĂNESIŪ MELE.

ACTUL I.

SCENA I.

O grădină la casa lui Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Aicī e locul sigur, aicī puteți amă dice
Acest myster voi mie...

Spătarul Ciogolea.

Să-l spunem dar aice.

Ascultă, lofofete, dar fiș nepăsător,
Căcī scirea este aspră...

Stefan Gheorghe.

Mă facă să-mă-n fior!

Dór' nu mă veți spune mie că Safta mea frumósă
Mă 'nșală! căcī ea mie îmă este credinciósă...
Intăia mea femeie murise de curind
Când întălniū pe cale, în car, la Iași mergănd,

O văduvă; stea dulce ce-nópte își dîmbesce,
 Un vis de tinerețe ce sufletu-ți repescă.
 Rănit de frumuseței, Ești dulce și am vorbit.
 Ca fragul de cămpie, la față-a rumenit;
 Să supărat, și doă plăcute lăcrimele
 Curaț pe alba-ți față din cene bălăele.
 Eram nebun... în dorul ce inima-mă răpea
 Ești mă arunc în caru-ți, o duc la casa mea
 Și mă cunun cu dânsa... Dătunci ea mă iubescă,
 Și numai pentru mine Ea simte, Ea trăiescă.
 Vedă dar că numai scirea că ea m'ar amăgi,
 Mă ar face viață tristă; și astă nu va fi!
 Nu pote ca să fie! căci dacă îmi ve-ți spune
 Că luna dupe ceruri să prefăcut tăciune,
 Și stelele cenușă, ești pociu să bănuiescă;
 Dar să mă-n șele Saftă, nu! nu mă îndoiesc!

Spătarul Ciogolea.

Acăsta este lucrul... muierea te-amăgescă;
 Iar dragul său e Lupu Vasile ce Domnescă...
 Aici ei au se vie: astăptă! vei vedea!

Stefan Gheorghe.

Tu esci nebun, Spătare, își jur pe viață mea!
 Oră ai băut la cină?...

(către Serdarul Stefan.)

Și tu o credi, Serdare?

Serdarul Stefan.

O dic, căci am văduț'o în brațe-ți... cu mirare!

Stefan Gheorghe.

Atunci și unul și-altul nebuni său avinați
 Sunteți! său că vă place ca să mă turburați!
 Oră cum a văstră scire pe fruntea mea, invie
 A îngrijiriș umbră... de ce mi-ați spus voi mie!
 Căci oră ce dor în lume își are început
 Vați din minutul numai când este cunoscut!

Vă mulțumesc de scire; dar ăi e u totodată:
De astăzi gura voastră să fie blestemată!

Spătarul Ciogolea.

Audi în depărtare un fremet? Este ea...?

Stefan Gheorghe.

Nu este de mirare a fi nevasta mea:

Ea vine des p'aice...

Cei dinainte ascunși după nisce tufe: Safta înaintind în umbră.

Safta.

Frumosă, dulce noptă!

Natura încă vine cu fragedile-i săpte

S'adaoge ast fermec ce omul a numit

Iubire!... întărdie mărețul meu iubit!

Stăpănuș meu și-al tării... Ah! trebile nu-l lasă

Să sbore când doresce, aici în astă casă.

Mi a dis că o se vie... să aștept! bărbatul meu

Acuma e la curte; nu pociu să-l sufer e u!...

Și cei doi omeni aspri Spătarul și Serdarul

Cemene presor cu dorul...

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Vai! am să beau paharul!

Cel cu amărăciune!...

Stefan Sardarul (la o parte.)

Pe noi ea a numit!...

Safta.

Nu pociu să-i văd cu ochii!... Dar dulcele-mi iubit

S'apropie?... acolo, s'aude o mișcare

De pasuri!... ô ferice și dulce desmerdare!

Cei dinainte, Domnul Vasile Lupu.

Safta, (eșindu-i înainte.)

Măria ta, esci? Vino! căci te aștept cu dor

Ce-n flăcărădă cerbul spre apa de isvor!

*

Vai! sunt nefericită când nu te văd odată
 Pe fie care sără ce vine-n conjurată
 De tinere dorințe, de aiurărī d'amor;
 Când tu lipsesci, eū sufer; îmī pare cum că mor.
 Sciș tu, o crude Dómne! bărbatul bănușce.
 Că nu-l iubesc, și pacea din casa mea lipsesce!
 Cu drept el se mănie căci din acel minut
 Ce mī aî ănimbit tu dulce, pe el nu mai sărut.
 Il ved cu neplăcerea ce viața mea apasă;
 Eū însă sunt ferice, când ochiul teu își lasă
 În ochiș mei privirea!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

O fulgere trăsnită!

Pe dinșii și pe mine îndată ne loviști!

Domnul Vasile Lupul.

Eū sunt și mai ferice când fruntea-meă umbrósă
 De griji, se odihnesce pe fruntea ta frumósă,
 O sufletul meu dulce! să strige ne ncetăt
 Toți cărturarii lumii că omu-î înșelat,
 Când cată în iubire, plăcerea vieții sale!
 Ei nu sciș ce floră dalbe răsar p'acéstă cale:
 Sé pótă ei se simtă aceia ce simt eū,
 Să fii a lor iubită, tu, dulce dor al meu,
 Ei ar schimba ființa și legile gîndirii
 Și-ar dice că în sînu-ți e visul omenirii,
 Că-aici e scopul vieții, că-aici e Dumnezeu,
 Că-aici e-n telepciunea!... acésta o cred eū!
 Eū mě întreb adesea, ce-ar fi acéstă lume
 Când tu naî fi în trânsa? când aeru-al tău nume
 N'ar resufla atăta de dulce, de voios,
 Când vîntulă nu ar duce din sînu-ți sficios
 Suflări înbălsămite! când roa ce arde-n sôre
 Nu ar aduce-aminte aceste lăcramioare
 Născute-n dalbe rîsuri pe fața ta de crin?

Ce ar fi un vis de năpte, când chipul teu senin
Ar înceta să trăcă prin vise de placere?...

Stefan Gheorghe (la oparte)

O să-i ucig!

Spătarul Giogulea.

Să nu schimbă amara ta durere
În furie turbată! învață-a fi bărbat!

Safta.

Aceste dulci cuvinte de când le-aî învățat?

Dominul Vasile.

De când îmi esci iubită! dar vino lăngă mine?...

(Ei sed pe o banquă.)

Ce iute trece timpul, când ești lăngă tine!

Vai! năptea e pismașă pe fericirea mea!

Și întreiesce sborul pe lina calea sa

Ca să ne despărțescă! da; năptea amorosă

E repede! Ea este icôna credințiosă

A vieții noastre-n lume când suntem fericiți!

Să scură iute viață! abia acei iubiți,

Așa timpul să iubescă, și viață încetă!

Adesea ori în viață durerile urmădă

Indată fericirii! Vai! măne poți a sci

De vei mai fi în lume și dacă vei iubi?

Căci mórtea pót vine să-ți dică de odată:

Destul!“

Safta.

O vin atuncia, vin, dulce de tembătă
D'ast suflet ce se ncântă din frumnseța ta!

Stefan Gheorghe.

O inimă nebună, n'o asculta pe ea!

Opresce-a ta pornire!

Sardarul Stefan.

Ce lungă sărutare!

Dar logofătul Stefan de suflet deu! e tare!

Safta.

Aș vrea aici în lume eū singură să fiū ;
Dar singură cu tine, și nimeni altul viū ! ...

Spătarul Ciogolea.

E timpul să ne ducem, căci aī avut doavadă ?

Stefan Gheorghe.

E timpul să-mi sparg peptul aici cu astă spadă !

SCENA II.

O cameră la logofătul Stefan Gheorghe.

e diminată

Stefan Gheorghe.

Ah ! pentru-n tăia óră pe viața mea durerea
Turbată, ca un fulger, își varsă tótă ferea !
E crudă suferința ! de trei ori fericit
Acela ce în viață n'a fost de om lovit !
Lovirea omenescă cu mult e mai amară
De cât acea ce vine din ceruri : o povară
Se face viața nôstră din diaoa ce un chin
Insémnă négra-î urmă pe cursul vieții lin.
D'atunci frumosé dile pot încă să lumine,
Și sărbători să verse pe noi plăceri senine,
Și lacrimile nôstre se se prefacă-n florî;
Dar aū trecut pe viață aī grijelor deși norî,
Și aū vârsat odată pe ea a sa mănie,
Se face tristă viață; nu mai e bucurie !
Un gînd mě ține încă : voiū se-mi resbun amar.
Deci jur să fac pe Domnul să bea din ast pahar
Din care el m'adapă ! jur drépta resbunare.
Mî a vestejtit femeia, și el femeie are.
Ochî pentru ochî ! Vasile, îmă vei plăti tu mie
Dobînda cu cădere din tron și din Domnie.
Iar tu, visata-î óre, tu Dómnă, măndra stea
Ce nu priveaă pămîntul, că o să fiă a mea ?

Că rara-ți frumusețe păstra a sa dalbie
 Și dulce fermecare ca se le dea ea mie ?
 El o să mă trimiță la Basarab Matei
 Cu carte, în solie ; se mănc ești pruncii mei,
 Că voi că cerca cu Domnul Muntenilor, de-i place,
 A răsturna pe Lupu, și atunci sciști ești ce-oși face ;
 Dar ca să merg acolo e lucru cel mai greu !

(Să uită pe ferestă.)

Dar ce văd ? domnul tării e în locașul meu !

Stefan Gheorghe; Domnul V. Lupu; mai pe urmă Safta.

Domnul V. Lupu.

Viu, logofete Stefan, să ţi dau ești însu-mi scire
 Că voi că am pace și bună înfrățire
 Cu Basarab munteanul : viu dar ești să-ți propun
 Să mergi tu sol la dinsul, ca cel ce esci mai bun
 Din totii ai curții mele !

Stefan Gheorghe (cu bucurie.)

Sunt la a ta voință

Și plin de fericire, căci am a ta credință !

Domnul V. Lupu.

Atunci se pleci îndată ! chiar astăzi, îți voi da
 Scrisorii să duci la dinsul... Să dai cu măna ta.

Safta, întrînd.

Să nu-l trimiți d'acasă ; mai șadă și cu mine !

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Audi cum să preface !...

Domnul V. Lupu.

Dău ! că nu-mi pare bine
 D'acăstă rugăciune ! nu pociu se-o inplinesc !
 Intr'altul n'am credință ; mai toti mă anăgesc...
 E vorbă despre tără, de pace să se-n cheie...

(La oparte.)

E vorbă să am timpul se stațu cu a lui femeie !

St. Gheorghe (la oparte.)

E vorbă să te facem ca se te prevelescă.

Domnul V. Lupu.

Dar n'are să-ntărdie !

Safta.

Se fie cum dorescă !

Domnul V. Lupu.

Aşa dar astă séră să vii să-şti facem parte
De noua ta solie ? voi ū ca să-şti daū o carte.

Stefan Gheorghe (eşind.)

Imă vei întorce acésta cu camătă de grec !

Domn. V. Lupu ; Safta.

Domn. V. Lupu.

Acésta e un mijloc cu tine să petrec.
Avem năintea nôstră o lună și mai bine
Să ne vedem cu pace, o dragă mea, la tine.

Safta.

O lună ; dar va trece cum trece dulce vis
Ce-n fruntea diminețiilor pe roă este scris ;

Domnul V. Lupu.

O lună ; dar în urmă mai dîndu-ř o solie,
V'om prelungi noi timpul de dulce drăgostie.
De Dómdna-mă este témă ! am s'o trimis la băi
Să trécă totă vara ea și copiř sěl.
Dar să lăsăm acésta și să vorbim de tine !
De dulcea-ř frumusețe ce luce pentru mine
Ca sórele în viață ! vai ! trebuie să-ři spun !
Vin nopti când mă se pare că sunt de tot nebun !
Atunci găndesc în mine , iubirea ta curată,
O dulcea mea frumósă, n'o să se curme-odată ?
Sci ū una ? să aducem pe vechiul astrolog
Să spui viitorul ?...

Safta.

Da ! chiamă-l, eū te rog !

(Domnul V. Lupu, bate în palme, un copil din casă intră.)

Domnul V. Lupu.

Să chemă pe astrologul, să vie-aică îndată ?

(copilul ese.)

Safta.

Dar află dela mine din inimă curată,
O domnul vieții mele, aceia ce aī dorit !
Cât vei trăi în lume, de mine-i fi iubit !

Domnul.

Acstea vorbe, dragă, sunt pline de dulcetă !
Îți spun acstea lucruri căci sciū că jos în viață
Femeia e ca rîul ce schimbă cursul seū,
In văile ce trece, acesta-i păsul meū.

Safta.

O sufletul meū dulce ! femeia despre care
E vorba, face parte din parțea cea mai mare.
Dar eū deosebire de cele alte fac.
Plăcerea mea în lume e tie ca să plac.
Tu singur nu-mi dici ore că sunt aşa frumosă
Cum nu sunt cele alte ; pociū dar fi credințiosă
Cum nu sunt cele alte ?... aşa-i că tă am bătut ?

Domnul V. Lupu.

Mă plec cu fericire sub jugul teū plăcut !

Cei dinainte ; Astrologul.

Domnul V. Lupu.

Bătrânule ! tu care și-a născocit o lume
De stele și de gânduri și care n'are nume,
Găsita-i păna astăzi ce tu aī căutat ?
Și poți a 'mă spune mie ce nu am învățat ?
Aceia ce să fie în viitor cu mine ?

Astrologul.

Ce vreă să afli taina ursitelor ! mai bine,
 Să lașă acăstă grija la ursitorea ta !
 De ce de bună voie vreă tu a te-n trista ?
 Să aruncăm dar velul pe o nefericire
 Ce-n viitor ne-astăptă ! când ați de dinsa scire,
 D'o mie de oră suferă acele mari sudori
 Ce-te astept în viață : d'omie de oră moră
 N'ainte morți tele ! necaduri ce-aă să cure,
 Să nu le numeri ! nimini nu pote să le fure !

Domnul.

Ești voiă să sciă, îmi spune, nu mă voiă întrista,
 Cât de amară fie acum vestirea ta.

Astrologul.

Dar te gîndesc bine, o Domne, te gîndesc !

Domnul.

Voiă ca se-mă dici, nu-mă pasă ce este, tu vorbesce !

Astrologul

O resbunare dréptă te astăptă-n viitor.
 Un om ca să-să răsbune, se face văndător ;
 Te surpă din Domnie, și ia a ta muiere,
 Tu, streinat de țără, în chinuri viață-tă pieră !

Domnul V. Lupu.

Și care e cuvântul acestui răsbunări ?
 Acestu om ?

Safta.

O Domne ! acestea sunt visări.
 Ce, credi aceste spuse ? să plece de aice !
 Ești să-ți ghicesc mai bine... Tu ați a fi ferice !...

Domnul V. Lupu.

Te du d'aci îndată ; bătrîne amețit,
 Cuvintele-tă nebune pe Safta aă rănit
 Mergi iute ! peră îndată !

Astrologul.

Mă duc ; dar ține minte !

Domnul V. Lupu (la oparte.)

Nu voiă uita în viață-mă nebunele-ă cuvinte.

SCENA III.

O cameră la casele Domnesci din Târgoviste, la Domnul Matei Basarab.

Ghinea, singur.

Matei se face tare; români se măresc,
 La cei de peste Milcov acum ei iar privesc!
 Ideia de unire a lui Stefan cel mare,
 A lui Mihai viteașul, desmetecă visare,
 Coprinde mare parte în inimile lor!
 Eșu cată să-o împiedec: streinii nu o vor;
 Și mie nu-mă priesc; gîndirea mea n' o cere,
 Unirea îmă va perde din mână-e mea putere.
 Nu voi să se mărăscă acest român popor,
 Prin desbinare, ură, eșu voiă ca se-l omor.
 Nu este planul nostru, sreinilor, unirea,
 Dar cărtă ce aduce cădere și perirea.
 Unirea? oh! streinii v'or perde-acest isvor
 De bunuri ce ei află aici în calea lor,
 Români să rămăie mici, desbinăți prin certe,
 Căduți prin moliciune... rog cerul să mă erte!...

(își face semnul crucii.)

Dar cum să împedec aceste încercări?
 Un ocean de sânge voiă pune între țără
 Și între Domnii, prin lupte ce pociu se fac și nasce;
 Matei pe Domnul Lupu cu patimă urasce:
 Pe acest tărîm puteric voiă pune planul meu...
 Stefan Gheorgiță solul... nu sciă de sigur eșu;
 Dar pare mi-se mie că nu e de credință
 Stăpănuș Vasile: îmă e de trebuință
 Trădarea ce mijasce ascunsă-n sinul seu,
 Ca se se dea pe față!... dar iată Domnul meu.

Intră Matei Basarab.

Ce face solul nostru? e mulțumit de mine?
Imi place a lui față!... el cată fărte bine...

Ghinea.

Plăcută față are...

Domnul Matei Basarab.

D'acesta nu vorbesc.

La fața lui plăcută puțin ești mă găndesc;
Ce aflu bun pe față-ți e semnul de văndare
Ce noi stăpini lumii cătăm în fie care:
M'am săturat de ómeni cu caractere tarî,
Credințe neschimbate!... sunt seci toți, sunt amari,
Nu faci nimic cu dinșii, de și port nume mare!
Prea precioși, ei semăn cu diamante rare,
Marî și ne prețuite, ce ochi îți răpesc,
Dar care, la nimica, pe noi nu ne șerbesc!
Prefir acele pietre mai mici, mai ne-n semnate
Din care faci ce-ți place... așa-ți că am dreptate?
Dar, ómeni de cinste aici nu se unesc
Tîlharii se combată; când hoții se-n voiesc
Pe cei ciastici să surpe! d'aceia biruiesce
Tîlharii totd'auna: tîlharul trebuiesce

Ghinea.

De-ți despica găndirea acestui sol trimis,
Vești întâlni o umbră ce-arată un negru vis.
Orî cum, să străngem óste! căci nu e de mirare,
Sub pacea ce propune să ascundă o trădare,
Și să cobore-n teră cu cete de casaci
Ați ginerelui Timuș!... să scii ce ai să facă...

Matei Basarab.

Găndirea ta, o Ghineo, înțelepciune are.
Dar mai întâi, cu solul voi face încercare,

Căci fața lui îmi place ; îți sămănă leit...
 Dar iată-l ! .. Deci cu dînsul mă lasă liniscit ?
 (Stefan Gheorghe, intră și Ghinea ese.)

Matei.

Vrém a 'ti vorbi în parte... deu ! mi ați plăcut tu mie
 Mă simt atras la tine de multă simpatie.
 De ce nu vîl la curte-mi ? rang mare vei avea
 Și cinstă cuvenită, îți dic, pre viața mea !

Stefan Gheorghe.

Cu drag mi ar fi acesta; dar am moșii și casă
 Acolo în Moldova... acesta nu mă lasă :
 Mă tem a nu le perde : căci Domnul va găudi
 Că fug, ați face întrigă... într'alt fel așă veni.

Matei Basarab.

Nu ați a lui credință ?

Stefan Gheorghe.

In nimenea nu crede.

Și mai puțiu în sine !

Matei Basarab.

Atunci prin cine vede ?

Stefan Gheorghe.

Prin cine ? mă ascultă, o mare Domnitor !
 La tine viu cu lacrimi să-mi vârs adîncul dor.
 El vede ori ce lucru, val ! prin a mea socie...
 El mi-a răpit, cu cinstea, a vieții bucurie.
 Ești am luat solia cu scopul ca să-ți spun
 Și sub a ta putere, asupra-ți să-mi răsbun !
 Să nu privesc în mine de cât un rugător
 Ce-n drépta sa mănie îți cere ajutor.
 Vasile are gândul să între aici în țără
 Ca să-ți răpescă tronul și să te dea afară,
 Cu șoste căsăcescă; să puie-n locul tău
 Pe Timuș, mare Hatman, sau ginerele său.

Matei Basarab.

Dică adevarul mie : se potrivesce bine
 Cu alte sciri venite... se puiu o taină-n tine.
 Ascultă: cu Racoți eū lucrul am tocmit
 Să răsturnăm pe Lupu... sci tu ce am găndit ?
 Să te finalț pe tine în locul său îndată ?...

Stefan Gheoghe.

Pe mine ? ce dică, Dómne ? mărire nă-asteptată !...

Matei Basarab.

Pe tine, Domn Moldoviî, tu aș cuvîntul meu !
 Îndată luî Racoți voi scri numele tău.
 Iar tu te vei întorce la Domnul teu cu pace
 și d'ale sale gânduri, tu parte îmă vei face.
 Ostirea Ardeleană nu va întărđia
 Să intre în Moldova odată cu a mea.

Stefan Gheorghe.

Vis dulce mi se pare acăstă mare scire !
 Nu pociu vorbi nimica de multă fericire.

Matei Basarab.

Aș vorba mea ! decă pléca și fă ce eū am dîs,
 Fiș înțelept, și visul nu va mai fi un vis !

Domnul Matei Basarab singur.

Acesta este omul ce-mă trebuie... și iată !
 Norocu-mă îl aduce, căci Domnitorii, cată
 Să aibă mai mulți ómeni ca feru-n doitor,
 Ce-i daă ce formă-ți place: cuțit junghietor,
 Uneltă ce șerbesce l'a vieții trebuieță.

Domnul Matei Basarab; Ghinea.**Ghinea.**

Să duce solul, Dómne !

Domnul.

Și șa-a mea credință ;
 Pe preț destul de mare: îscădă l'am făcut
 Pe lăngă Domnul Lupu...

Ghinea.

Aşa dar s'a vîndut ?

Domnul.

Da, s'a vîndut şi dînsul, o Ghineo, ca oră care
 Ce nasce şi găndescă a fi odată mare,
 Sunt ce se vind pe aur, pe post, iuriuri,
 La unii sau la alții, ei n'aú deosebiră
 De unii şi de alții, mă înțelege bine,
 De cât în preț, în formă, şi încă-n cătătime.
 Acéstă oscobire a hotărît aci
 Disprețul sau cununa, la urmă a primi,
 El s'a vîndut p'un sceptru : acesta îl rădică.
 Tu tă aï vîndut pe aur ! dar nu aï nici o frică :
 Căci suma este mare : acesta tă-a scăpat
 De hula omenirii ce pote aï-meritat.
 Acéstă hulă cade pe cela ce se vinde
 Pe prețuri ne-n semnate... Dar séra să intinde
 Şi însuși astă séra eú cată să pornesc
 Un sol către Racoți... mă duc dar să-l găsesc.

Ghinea, singur.

Aici e o trădare ; o sciú. Stefan dar vine
 Cu noă, şi prețul este un tron ? destul de bine.
 Ia să vedem acumă : sunt doă întrebări ;
 Cé așă căstiga, d'așă spune aceste noă trădări
 Lui Lăpu ? de n'așă spune, ar fi găstig mai mare ?
 Trei patru sacă de aur, la-ntăia întrebare.
 Dar nu așă perde locul ce-mă dă cu mult mai mult ?
 Deci interesul dice de Domnul meu s'ascult.

SCENA IV.

O sală la curtea Domnescă din Iași.

Stefan Gheorghe, singur.

In scurt eú sunt aice ! un tron pentru-o trădare ?
 Děu ! este tréba bună căci prețul este mare,

Și tronul pentru mine, e mijloc să-mă răsbun
 Rușinea casii mele, ah! lucrul e prea bun,
 Să cred atât de iute că o se se-n plinăescă!
 Aicea a să vie ostire ungurăescă...
 Dar când? aş vrea să sbore ca gându-mă ardător
 Ce-ntrece fericirea în repedele-i sbor.
 Acum să iaă o față, o vorbă, o purtare
 Ce trebuie să ascundă acăstă cugetare!
 E greu a se preface! Ce doă Kantacosină
 Pribegă din ceia țără, și de mănie plină
 Asuprămă, n'aă să scie de vestile sosite,
 De pactul meu cu Domnul? .. sunt temeri felurite
 Ce am să-ascundă în mine, Mă tem de săta mea
 Să nu-mă ghicăescă gândul, căci încă șed cu ea.
 O să trimit la țără, chiar astăzi... cine scie
 Ce o să fie măne și dacă n'aă să vie
 Îndată Racoțeni... Dar Dómna a părut...
 Acolo; vine-aicea-sub portul ei plăcut
 Ea e frumosă încă, mărireia o-n cunună.
 Îi voi aduce-aminte că ea e încă jună.
 Să curtenesc, ce-mă pasă! nu-eu am început
 Resboiul; e frumosă pre negrul Balzebut.

Stefan Gheorghe; Dómna.

Dómna, (venind urmată de femei din casă, le face semn să se întoarcă la ușă

Dómna.

Ah! iată solul nostru din țera muntenăescă!
 Bine-ai venit. Ce veste aduci se ne priască?
 Aduci resboiu său pace?

Stefan Gheorghe.

Da, pace, bucurie.

Dómna.

Acstea tóte lucruri mi le vei spune mie.
 În altă zi, acumă mă mulțumesc se-mă spui

De curtea Basarabă, de Domn, de Dómna Iul,
Elena, spun că este o săntă, cuviósă ?
O frumusețe rară ?...

Stefan Gheorghe.

Nu însă-așa frumosă

Ca Dómna...

Dómna.

Logofete, esci un linguisitor !

Dar spune cum ea este ?

Stefan Gheorghe.

Mijlocul nălticior.

O frunte ca o undă ce nu se încrețesc ;
Păr negru ce o rađă ușor îl auresc ,
Îi cade-n resfățare pe gîtu-îl durduliū
Mař alb de cât omătul ce luce pe Ciahliū.
Cum se amint eü óre a sa frumosă gură ?
Inchipuescetă, Dómna, o mică picătură
De sănge ce pe brațu-ți cel alb ar picura.
Când, dupe păsărele tu chiar ai săgeta.

Dómna.

Cum văd, acéstă Dómna tă a fermecat privirea.

Stefan Gheorghe.

Tot ce-i frumos, îmă place.

Dómna.

Cum îi ai găsit vorbirea ?

Stefan Gheorghe.

Vorbirea-î este fermec,

Dómna.

Din ce în ce mai mult.

Cum faci al ei chip, mie, îmă place să ascult.
În lanțuri dulci de ruje ea te-a legat ferice
Și pote, anevoie vel mai ești d'aice.

Stefan Gheorghe.

Acésta nu se pote. ceva mult mai plăcut

Coprinde al meū suflet, un ochiū ce a vedut
 În sōre și orbesce mał pōte-a orbi
 O prea frumósă Dómna, în lună d'ar privi ?

Dómna.

Și-ast sōre cine este ?

Stefan Gheorghe.

Un sōre, o lumină d'amor, de frumusețe.
 Când il vedem pe tronu-ř lăsănd în unde crețe
 Să cadă a sa buclă pe umerii de nea,
 Din cuca sa domnescă, iaș da eū viața mea.

Dómna.

Am înțeles, d'asă crede acéstă arătare,
 Nu iașă da alt caracter de cât pe cel cel are,
 Simțire ce-n respectuă își are al seū loc...

Stefan Gheorghe.

Simțire ce se varsă dintr'un amor de foc.

Dómna.

Nebun escă, logofete, cu asfel de cuvinte !
 Uită că vorbescă cu Dómna lui Lupu ? ia aminte.
 De când ridică robii plecatele vederi
 Pe Dómna lor stăpănă !...

Stefan Gheorghe.

De când și la boeră
 Coboră Domnul țeriș în patul însocirii...

Dómna.

Nu înțeleg eū simțul, ce veř se dai vorbirii !
 Cet dinainte ; Domnul V. Lupu.

Dómna (la oparte)

El e nebun ! pe mine acum mě curtenesce !

Pe mine ! ce ideie în capul meū lucesce ?

(Stefan Gheorghe va sărute măna Dómnei. Ea își retrage măna, și înaintea său repede și eu trăbie afară.)

Stefan Gheorghe; V. Lupu.

Domnul.

Tă-a înturnat, Stefane?... dar Basarab ce face?...
Aduci tu dela dînsul dovedă de bună pace?

Stefan Gheorghe.

Ești mulțumesc adă cerul că pociu să te vestesc
Că pacea toți muntenii cu tine o doresc...
Matei trimită daruri de frate către frate;
La ale tele cererii, în tot își dă dreptate.

Vasile Lupul.

El îmi trimită daruri? nu-mi place gândul seu!
Sub daruri totdeauna s'ascunde gîndul rău.
Dar fie! nu îmi pasă de gândurile rele!
Nu pot să coprindă ținuturile mele,
Căci Timuș, e aproape cu doădecă de mij
Cazaci... Te du, acumă! iar măne voi să vîl
Ca să prânzim cu toții.. Ia și pe jupănesă?
Din tóte-aici la curte ea e cea mai aleasă!

Domnul singur.

El îmi trimită daruri? aice e ceva!
O luptă o să fie? dar îl voi să fărăma!
De luptă nu mă speriu; ba încă o doresc;
Vrem numai cu solia puțin să-l aromesc,
Să pociu să strângă oste și să-l lovesc d'odată?

Domnul; Toma Vornicul; Iordache Visterul Kantacuzini.

Domnul.

Sciți? îmi trimită daruri?

Toma Vornicul.

Spre a te adormi:

Se pôtă să te calce când nu vei mai gândi.

Domnul.

Așa am dis'o însu-mi...

*

Iordache Visterul.

Dar solul ce văstesc?
Văduța întocmire de șoste? ce găndesc?

Domnul.

Nu mi a vorbit nimică.

Toma Vornicu.

Dău! Dómne, nu ne place.
Ți o spunem cu durere, ce logofătul face!
În multe fapte încă și-n asta mai ales,
Că nu ți e cu credință, curat am înțeles.

Domnul.

Vă înșelați spre dînsul. El umbă cu credință;
Să facă-a mea mărire, e singura-ți dorință!
Dar de aveți spre dînsul o umbră de prepus,
Vegheați asupră-ți bine, precum eū v'am mai spus!
Să aruncăm noi sortii ori cum, d'o luptă nouă
Căci luptă o să fie! putere vă daă voă,
Să mergeți înainte prin țără-a rescula
Săteniș pretutindeni ori unde veți călca.
Din voi doă, unul țeriș, munte domn să fie.

Iordache Visterul.

Noi nu gădim, o Dómne, la noi nici la domnie,
Ci numai pentru țără...

Domnul.

Vă cred, hoerii mei,
Că țera vă însuflă frumosele Idei;
Dar credeți voi că-n lume acela ce iubesc
A țeriș fericire, la sine nu găndesc?
Cel ce făcu etherul fericice coperit
Cu stele și lumină la sine n'a gîndit,
Făcăndul asfel mîndru? iubirea cea de sine
În armonia lumiș, mă credeți, e un bine,
Când e astămpărată și pușă pe cuvînt.

Dar noi n'am făcat lumea, noi suntem un pămînt,
 Deci nu cătaș a-n trece chiar pe Dumneleire
 Prin cugetarea vóstră, mai sus d'a vóstră fire,
 Căci alfel eū voiū crede, că voi vă înșelați,
 Saū înșelați pe alții, când voi vă arătați
 Aprinși de dorul tărîi și numai pentru tără,
 Ast nume ce vicleniū ca un mijloc luară.
Am veche cunoșință de felul omenesc,
 Si credeți, slăbiciunea-i eū n'o desprețuiesc.
 D'ar fi un înger omul, ar fi anomalie,
 Ar fi nefericire, saū n'ar putea să fie.
 Vreți ca să fiți în lume aică trebitoră?
 N'ainte d'a fi îngeră, fiți ómeni muritori!

Intră Nebunul Domnului repede. (Vorbesc singur.)

Ha ! ha ! ce este lumea ! o tristă comedie !
 Sérmanul Stefan Gheorghe, durerea lui nu scie.
 Ca să încheie pace, lui Stefan face pas
 In téra muntenescă și Lupa a remas
 Cu óia ca se-o tunjă ! și tot e pentru fală,
 Tot e pentru dreptate, tot e pentru morală !
 Dar iată curtesanii aice se adun !
 Să rîdem d'omenire ! eū trec de un nebun.
 Acesta îmă dă dreptul chiar adeveru-a spune.
 Un drept ce nu se iartă la ce-l cu-nțelepciune !

(Boerî vin și se înșiră înaintea Domnului.)

(Nebunul îl trece pe toți în revistă și îl numără.)

Vasile Lupu.

Dar ce facă tu , nebune ?

Nebunul.

Ii număr să nu piară,
 Vre unul dintre dinșii, căci ar fi reū de tără.
 Oră care dintre dinșii de câte șapte ori
 Spre fericirea tărîi se află dregători.

Domnul.

Eă iam numit.

Nebunul.

D'aceia îi număr să nu piară.

V. Lupn.

Tu meriți, o nebuncă, ca să te puie în féră!

Nebunul.

Sub domn slab nasc iscăde, iar domnă cu mari gîndiri,
Cu suflet de om mare, las dupe ești martyri.

Domnul (qimbind.)

Ce credi tu de resboiul ce o se-avem, nebune!

Nebunul.

Isbinda hotărască d'a fost înțelepciune.
El nu ţi dă tot d'auna aceia ce tu vrei.
Oră unde i cărtă, nasce din ochiul unei femei.

Domnul.

Ieș cămpii! unde dracul vezi tu vre o muiere
În tôte-aceste lucruri? dar mintea ta îți pere.

Domnul.

V'om mai vorbi d'acesta, nebune. ce șoptesc
De mine, sciți tu óre?

Nebunul.

Eă, Dómne, nu-n drăsnesc
Se iaă un loc ce mie nu iartă Curtenia,
D'a face pe iscădă: nebunul mișelia
Urasce; de aş spune eă ceia ce tu-mă ceri,
Ce ar maș face óre aici atâță boeri?
A nôstră datorie e să te desmerdește.
Rîdind de oră ce poie un Domn să întristede.

Domnul.

Dar ce-ați tu cu boeri? îi pismuescă amar.

Nebunul.

Da, și acăsta, Dómne, de când eū sunt serdar.

Domnul.

De ce ?

Nebunul.

Un om ca mine, lovit de nebunie,
Boer, mař pociū eū pune un preț pe boeric?

Serdarul Stefan (îi trage o palmă.)

De ce renesci boerii?

Nebunul.

Serdare, ce lovesci?

Tu ař de destre barba cu care tě fălesci.

Căci Udrea dinduři fata cum la un cal dă iarbă
A-n genuchiat la Vodă se ţi dea dreptul de barbă.
Ca cei din tăia tréptă

Dar vedř nu cresce ea?

Serdare, ař treř fire; esci spăň ca măna mea.

Ce crunđi tu din sprencene, Ciogolea, vel spătare,

Spătarul Ciogolea.

Mě mir, de bună sémă de cutedarea mare.

In fařă cu Domnia!

Nebunul.

Cuted, căci sunt nebun,

Dar tu de viř la curte și laši al teř Zăbun
De crapă și arată grumađul ce ne dice
Că-o funie se-l străngă n'ar fi de lipsă-aice!...
Spătare-mi este témă, n'ainte de-n serat
In furcile din fařă sě nu fi agățat.

Domnul (la oparte)

E suparat nebunul, ceva în sine are,
Ce-l turbură, el scie ce va de vr'o trădare,
Se-l las sě 'l intările mai mult acesti boeri.

Nebunul.

Stefan ce are barbă de destre, patru perř

Ciogolea, ſerbi de casă la logofetul mare
 Eū ſi păreſc aicea la Domn că fac trădare,
 Cu logofătul Stefan !

Domnul.

Nebune, eſci perit ?
 Poți dovedi aceia ce aī descoperit ?

Nebunul.

Va dovedi-o timpul, ſi timpul o ſe vie.

Domnul (la oparte.)

Acete vorbe însă ſim̄ stric gîndirea mie.

(către nebunul.)

Ce dici, nu cred nimica, nebune, aī uitat
 Respectul ce la curte boerilor e dat.
 Trei dile de-n chisore te-or face mai cu minte.
 Iar voi, boer, d'acéſta nu vě-aduceți aminte.
 Când p'un nebun te ſuperi, te ſuperi pe ceva
 Ce nu eſte de față.

(către ſerbi.)

Îl ia !

Nebunul.

Măria ta ,
 De are un om minte, nebunul singur are.
 Pe dinſiș se-i închidă, în ei eſte trădare.

SCENA IV.

Sala de intrare.

Domna.

Doi ómeni asta dată ſe întilnesc voiū eū.
 Antăiu pe Stefan Gheorghe, apoī pe Domnul meū.
 Stefan mě curtenesce, acéſta-i cutedare
 Nebună! ſe ridice pe mine-a luī cătare,
 Pe mine-a luī stăpăna? Ce vorbe, a grăit
 Frumóſe-care incă eū nu am audit!
 Mě desfătaū; dar ce dic? cu ce drept el le ſpune?

El pote mă iubesc? în adevăr, e june,
 Frumos, el are vîrstă când inima, ca foc
 Din ori ce datorie își face un crud joc.
 Să uite el respectul ce datorădă mie,
 Și domnului la care el are datorie,
 Și mie el se-mă spuie ce el a eutedat,
 De sigur el iubesc și este fermecat.
 Dar lăngă-acele vorbe, frumosă aiurare
 Ce suflă dulce-amorul mi a dis ce va fi mă pare?
 Ce va ce mă-n grijesce. „De când și la boeră
 Coboră domnișii tării în patul de plăceri“
 Se-i cer ce-a vrut a dice, el cu acea vorbire.
 Aice se ascunde dibaciș o rea gîndire:
 Ia Domnul se gîndise? Vasile m'a trădat?
 Și s'a urcat el ore la alta, în alt pat?
 Dar asta nu se poate, acăstă desvelire
 De vorbe drăgălase, va da lui folosire?
 Și dacă ar fi asfel! e ore ne ertat
 Să mă dică mie vorbe frumose un bărbat?
 Și de ce nu mă ar dice! amorul lăntuiesce
 Prin vorbe-n cantătore femeia ce iubesc
 Ce-i drăgălas, cum floră iubesc a se scălda
 În rađele de sole, în roa dulce-a sa.
 Voi spune lui Vasile că Stefan mă urmădă
 Cu dorul seui sălbatec, dar el o se mă creăda?
 Dar este ore bine? și ce am căstigat?
 Se dice că femeia ce spune la bărbat
 Pe unul ce-o urmădă și care o curtenesce,
 Ea cată se ascundă pe altul ce iubesc.
 Ei nu iubesc pe nimini, aşa dar să nu spun;
 Dar ce văd? iată colo al nostru mic nebun.

(către nebunul ce vine urmat de gară.)

Nebunule, ce este? te duc la inchisore?

Nebunul.

O tu ce esci frumosă și blindă ca o flóre,
Ascultă ce ti voiū dice! acest Vasile domn
De multă-nțelepciune va perde al seū tron.
Iar eū prin nebunie voiām se-ī scap domnia.
Și merg la închisore ca se-ī împac mănia.

Dómna.

Dar cum se perde tronul, nu veți tu ca se-mă dici?

Nebunul.

S'amestecă o femeie, e certă-ntre voici.

Dómna.

Ce este cu femeia? nu te-nțeleleg nebune!
De Domn și de femeie ce ați tu mie-a spune.

Nebunul.

Un Domn e nn luceafăr ce-n aer focușă frângere.
Dar care tot d'odată pe lacuri se resfrângere.

Dómna.

Nu te-nțeleleg.

Nebunul.

Iupiter, al fulgerului Domn,
Lasa a sa domnie și cobóra din tron,
Când ii plăcea în lume o dulce muritóre.
M'aî intăles acuma? da, căci pară gînditóre,

Dómna.

Și cine e femeia ce sînu-ă a deschis?

Nebunul.

Seimeni! mă duceți! Domnul se-mă-n chideți vă dis!
(Seimeni il tirise și il duc.)

Vasile dar iubesc! pe cine? al seū nume!
Se sciū, acum îndată aş da ntréga lume.
Nebunul imă va spune. Ia séma, Domnul meu.
Nu te juca cu focul să nu mă joc și eū!
Se-scoț din închisore nebunul, voiū a mă dice,
Mă a dis d'o uneltire ce se urzesce-aice.

Lui Lupu să fac scire ca 'ndată pe nebun
Se-l scotă din prinsore.

Intră Domnul.

Dómna.

Vin, dómne ! voi ū se-ți spun
Am audit aicea d'o noă uneltire
Spre returnarea nôstră, nebunul are scire.

Domnul.

Mi a spus ceva și mie, pîrasce pe Stefan
Serdarul și Ciogolea, a dis'o în divan.

Dómna.

Și pentru astă pîră, atât de-nsemnatore.
Aî dis că păritorul să şadă la-nchisore !
De multe ori nebuni sunt mai iscuditori.
Il chiamă, il întrebă și de mai multe ori.

Domnul.

Se ni-l aducă-aicea.

(un șerb ese și dă ordine.)

Dómna.

Eü nu cred el să dică
De lucruri despre care n'a audit nimică.
Va fi ceva. Scii bine cei doi boerî munteni
Ți aü spus de Stefan Gheorghe se cade se te temi.
Ciogolea și Serdarul Stefan tin d'a lui casă

Domnul.

O ne'mpăcată ură p'acești munteni apasă
Asupra lui ! deci tóte ce ospiî mei îmî spun,
Nu cred ; nu pociu a crede pré mult nicî p'un nebun.

(întră nebunul.)

Domnul.

Te ert ! dar este timpul acum se-mî spui tu nîcă,
De ce tu pe Ciogolea pèresci de miserie,
Pe el și pe Serdarul Stefan ?

Nebunul.

Nimica nu sciū eū.
Dar lumea asfel dice, pe viul Dumnedeu.
Și când șoptesce asfel ființa omenescă,
S'asculte bine Domnul și nu ca să lovescă ;
Dar să o preșcă reul.

Domnul.

Să cheme-n dată-acă
Pe logofetul mare Stefan de a veni
Ciogolea și Serdarul.

Un Seimen.

Sunt câte trei afară.

Domnul.

Să intre! amețela incepe-acum în țără !
Mai am o altă veste d'aceste uneltiri.
Un turc de la Brăila mă a dat mai multe sciri.

Intră Stefan Gheorghe, Spătarul Ciogolea, Serdarul Stefan.

Domnul.

Ce sunt aceste vorbe ce lumea respindesce,
De voi de o rescólă ?

Stefan Gheorghe.

Acela ce-ți servescă
Mai cu credință tie, va fi ai că pîrît.
De cei ce uresc tronul, va fi și el urit,
Ei vor să te restórne ; dar nu au cutedare
Se te lovescă-nfață, căci tu esci încă tare,
Loveșc în logofetul, acesta î obicei
Ce de la alți încă lău mostenit și ei.
E vechiū cum este lumea, n'audî de căt strigare,
Că Domnul î bun ca viață ; cei răi sunt ceia care
Pe Domn î inconjóră ! de sunt rezvătitori,
Ei nu sunt în ministri, ci printre păritori.

Domnul (către cei alți doi.)

Dar voi, ce-aveți a dice ?

Spătarul Ciogolea

O dómne! tu esci mare!

Şi eü a ta făptură; prin tine eü am stare,
Prin tine eü am cinsté în lume și trăiesc,
Şi nu doresc nimica de cât să te şerbesc.

Stefan Serdarul.

Eü, Dómne sunt un căne pe pragul casei tale.
Orí cine l'ar atinge, mě va găsi în cale.
D'ar fi a ta voință copii se-mi ucig,
Iți jur, că în frigare îndată și încig!
Voința ta, stăpâne, e și a mea voință.
În marea ţă bunătate născu a mea ființă.
N'am țéră, nu am ruđă, nu sciū de cât pe Domn.
Ce d'ași putea, așă smulge pe Dumnezeu din tron
Şi p'al meu Domn așă pune.

Sp. Ciogolea.

Un om este în lume,

Prin fapte mari ca cerul; el și a făcut un nume
Puterea lui e mare, și lumea-n genuchiată,
Ca la un sóre dulce pe cer la dînsul cată,
Ast om e domnul țării, un om vai! am ăs eü?
Nu este om acesta: e însuși Dumnezeu.

Nebunul (la oparte.)

Ce tăritori fățarnici!

Dómna (către nebunul.)

Veř tu a mi spune óre

Acea femeie, cine-i?

Nebunul.

Frumósă ca un sóre.

Dómna.

Dar cine este, spune?

Nebunul.

Dar este Safta sa.

Dómna, (aruncânduse pe un scaun jumătate leșinată.)
Ah! mor!

Domnul.

Ce are Dómna?

(Stefan Gheorghe alergă se-î dea ajutor.)

Dómna.

Nimica.

Stefan Gheorghe.

E ceva.

O amețială?

Stefan Gheorghe (către Dómna.)

Dulce lumină-a vieții mele!

Văduiă umbrósa-ți cénă pe ochi precum pe stele
Un nor ușor se-ntinde și tréce... te iubesc!

Dómna.

Pei, diavole, din ochi mă, să nu te mai dăresc!

SCENA V.

In curtea unei biserici.

Safta, siugură.

La rugăciunea seri viu ruga se-unesc.
Să rog pentru acela pe care îl iubesc,
Vasile Lupu Domnul, ce cerul se-l păstrede
Și tării lui și mie, să-l bine cuvintește.
S'aude nisce vorbe, se dice că Stefan
El însuși are parte cu alții, într'un plan,
De a surpa pe Domnul; nimic nu pociu a spune:
De mine el s'ascunde...

(veînd pe nebunul Domnul.)

Ce faci aici, nebune?

Nebunul.

Aicia sunt cu Dómna ce rögă Dumnedeu,
Pe Domnul ei să scape de Stefan sociul teu.

Safta.

Ah! Dómna este-acolo?

(la oparte.)

Nu voiū se mě derescă.

Eū o uresc. Ea încă nu cred sě mě iubescă.

(tare.)

De ce tu nică odată la noi nu veř sě viř,
Nebune?

Nebunul.

Mi-este frică de doň ochi dulci și viř,

Mi-e frică se-mi perd capul.

Safta (rîqind.)

Nu este de temut.

Poți tu sě perdi un lucru ce tu nu ař avut?

Nebunul.

Aice ař dreptate, mulți trec că-ař multă minte

Căci sciū ca sě ascundă a lor lipsă de minte.

Dar iată vine Dómna.

(Dómna npare; d'odată vede pe Safta.)

Dómna.

Tn nu m'ař asteptat

Pe mine, jupanésă!

(la oparte.)

Perd capu! se o bat.

Sě imi resbun eū însuim, se-i smulg cu a mea înană

Cosițele! obrađu-i se-l sgăriū, sunt stăpănă,

Sunt Dómna. Cine pôte pedépsă mie-a mi da?..

(tare.)

Te du și rögă cerul cu lacrimi a erta

Femeia ce bărbatul strein în pat primesce.

Nebunul.

Femeia ce bărbatul cel legitim iubesce

Prea mult, e adulteră, a dis un învătaț.

Așa dar nu-e crimă sě urci și p'altu-n pat.

Safta.

Sunt jună mult mai jună și pote mai frumosă
 Ca tine, și aī dreptul de mine-a fi gelosă.
 Dar asta nu-ți dă dreptul când tu mă întilnescă
 Să cauți tot d'aura amar să mă renescă.
 Sunt óre vinovată că tu începi a trece,
 Că lumea te găsesce o frumusețe rece.
 Sunt óre vinovata că-amorul infocat
 A încetat să ducă pe Domn în al teu pat?
 Sunt óre vinovată că buđa-ți numai are
 A le juriș-arđinde, și fragede nectare,
 Ce-m bată și robesce și atrage un iubit
 Ca sōrele tot mustul din cāmpul înflorit?

Dómna.

Vorbescă ca o femeie ce nu se mai roșescă.

Safta.

Vorbescă ca o femeie ce nu se umilescă.

Dómna.

Aī multe fumuri, dragă, săntăiū te socotescă
 Frumosă, îți voi spune că mult te amăgescă.
 Ce l ce tăi aū dis acesta aū vrut a rîde pote.
 Astăi crină, aceste ruje sunt cumpărate tōte:
 Nicăi sōrele, nicăi roa, în sin nu le-a crescut.
 E phardul, o bătrână evraică le-a făcut.
 Si pérul teu ce măndru pe capul teu il porță,
 E pér strein, e pérul tăiat dupe la morță.
 Aī tu bumbac la pulpe? la pept?... tu poți a spune?
 La nimeni nu voi spune.

Nebunul.

Hei, ele sunt nebune.
 Eram eu singur asfel, acum suntem trei.

Dómna.

Peri de aici indată, rușine de femei!

Safta.

Aşa cum sunt, bărbaţii înebunesc de mine !
Când nimeni, nu se uită acum mai mult la tine.

Dómna.

Respectul îi opresce: virtutea mea toti sciū.

Safta.

Virtósă de nevoie ! Eű n'aş voi să fiu.
Bărbatului o spune, el va avea plăcere.
Muiere, îti aminte că și eű sunt muiere !
Lovesc cu-acele vorbe cu care ați lovit,
Mîndria mea... d'aceia aici tu ați venit !

Dómna.

Tu care-ați dat dreptate să te desprețuiască
Acela ce te ține, rușine femeiască!
Sciți tu ce e mîndria ? tu care te-ați uitat!
Femeie adulteră, tu te-ați prostituat !
Perd din a mea vedere ! sau măna mi îți va spune
Ce meriți !

Nebunul (la parte.)

Iată colo ! te bucură, nebune.
Nu esci în lume singur nebun de felul teu !

Safta.

Acăstă înfruntare o veți plăti tu greu.

Dómna.

Tu esci o curtesană !

Safta.

Tu daca nu esci încă
Dorința nu-ți lipsesc să fi.

Dómna.

Fruntare-adâncă !...

(Dómna, se umple de mănie și se repede să o lovescă, apoi se opresce, își înfrână mănia din tôte puterile, luptă între mănia sa și sentimentul de demnitate. Ea așintă ochii în ochii Saftei care face tot astfel : și rămâne cu mănă redicată, fără se mai potă dice o singură vorbă.)

ACTUL II.

SCENA I.

O cameră la Astrolog.

(Cărți vechi; hârtie, instrumente de astronomie respăndește prin cameră.)

Astrologul, singur.

Lucrédă și te stinge pe alții învățind,
Ca lampa ce se perde lumina revârsând.
Dar cel puțin o lampă cu focul ei lucesce;
Eșu nu fac nicăi atâtă: lumina mea lipsesce.
Acel ce taie brazda e mai trebuitor
În lume de cât mine! nebun despicător
Al naltelor mistere, credeam că oră ce vine
Prin mine, prin sciință, pe lume dă lumine!
Dar astăzi văd eu însuși că nu fac nimic eu
Și lumea fără mine, urmădă cursul seu.

Astrologul; Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe.

Eșu viu acum la tine, bătrân cu fapte bune,
Tu ce ști multe lucruri, rugăndute am spune
Ce vergurile nopti cu perul aurit,
Iți spuseră de mine în ceia că-am gândit?
Voil răstorna pe Domnul, atuncea mindrul sorse
Să va-nalță pe cete și arme vingătoare,
Se vor deschide munți și dalbi, măreți vainici,
Eșind armăți, vor curge ca riuri până aici.

Astrologul.

Și șao este aprópe?

Stefan Gheorghe.

Cât este cruda mórte
De oră ce om în lume: Ea e aprópe fórte.
O di, o órá pôte, îndată daca vreă,
Ostirea lui Racotî și-a Domnului Matei.

Unite, aă să vie să schimbe aste rele...
 Dar tu aceste lucruri nu le cunoscă din stele ?
 (rișind.)

Sciū că nu sciū nimica, și tōte sunt povestī :
 Tu-n șel aici în lume să potă ca să trăiescă
 Cum fac atâția încă, căci astă lume este
 O vită și se pléca la ori ce are veste.
 Eū însuim am nevoie să-n șel poporul, deū !
 În luptă că o să fie... fi instrumentul meū ?
 A spune tuturora că tu citescă pe stele
 Că mă a lăsat un sceptru ursita vietii mele ?

Astrologul.

Tu vei să fi Domn ? însă îmă spune-acuma mie
 Ce aï de gînd a face venind tu la domnie ?
 Sciū tu ce va să dică p'o téra să domnescă ?
 Cunoscă tu datoria cu dreptul ce primescă ?
 Acel ce maă sus șade, îl vede fie care.
 Dar el pe nimeni vede ; e datorie mare ;
 E mare datoria a ori ce mare Domn.
 Precum e mare dreptul celuř din urmă om.
 Veř crede, tu că téra ī a Domnului moșie,
 Si ómenii născură la dînsul robă să fie ?
 Că omul n'are dreptul de om când a venit
 Si daca viețuesce și este fericit,
 Ast drept îl daă luř domniř din buna lor plăcere ?
 Veř dice tu că tronul nimica nu îți cere,
 Si tot îți dă ? domni-veř prin ómeni ce sunt rară ?
 Un Domn ce se-n conjóră de ómeni cei mari,
 Arată că voiesce să fie însuși mare.
 Veř sci s'alegi pe ómeni, pe cel bun din cel care
 Speculă bunătatea, mișeă măgulitoră
 Ce fac să nu audă sărmaniș domnitoră
 Nică plângerile térii, nică gemetul dreptăři ?
 Veř crede Curtesanii, unelte răutăři,

Că gemetele ţeri de lungă-amărăciune,
 De lungă nedreptate, sunt uneltiri nebune,
 Sunt șopte de partide ce vor a te surpa ?
 Că cel ce astă încă puterea a striga
 În contra nedreptății curtenilor ușerici
 Sunt cumpărați să strige de domni streini puterici ?
 Înlăturavei legea, cum fac tyranii răi,
 În interesu-acelor ce tu îi credi ai tăi ?
 De i face tôte-aceste cum alți înainte
 Făcură, tu vei face din ţera ta morminte,
 Din popol nisecă tarme de robă, și din cei mari
 Vei face-o altă turmă de sbiră și de tilhari,
 Deci astă de la mine ce voiă ați spune ție.
 Că nu va fi mai bine, venind tu la Domnie.
 Tot ce înjesci tu astădă în față cu un tron,
 Vei face cu dobândă când tu o să fi Domn.
 Si fapte ce la altul să se părea cădute,
 Atuncia o se să pară incinse de virtute.

Stefan Gheorghe.

Bătrâne ! Tu te înlături de ce îmi pasă mie.
 E vorbă de corona, de tron al cui se fie,
 E vorba de schimbare, e vorba d'al seu loc.
 Că-i rău, tyran, neharnic ? e numai un mijloc.
 E reu tot ce se-nalță a îngosi Românul
 Căci este rău tot ceia ce chiamă pe stăpănu.
 Dar nu se poate altfel : căci firea a voit
 Cel slab de cel mai tare să fie înghițit.
 Oră care este Domnul, dreptate el nu are.
 Dar vorba totă este de tron, de returnare.
 Tu îmi arăti cuvîntul ? în patimă mișcă tot,
 Și dacă mintea noastră la vas e un pilot,
 Dar patima e vîntul ce dă oră ce mișcare,
 Isvor din care ese oră ce gîndire mare.
 Un om ce n'are patimă, nu este ispravit

Și ce-i acéstă viață la care ne-am robit?
 O dî de suferință! cât v'om trăi pe lume,
 Pe lunecósa-î frunte së serim trecând un nume.
 Idei mărinimóse din inimă cobor.
 Cuvîntul este rece, de sine iubitor.
 Adinc ca bâtrănețea, ca dînsa socotesce;
 Dar viață, energia, puterea îi lipsesce.
 Voiū resturna din tronu-î pe cel d'adî domnitor
 Și-î voi răpi prin arme femeie, tron, popor!
 De voiū peri în luptă, nu-mî pasă! sunt în lume
 Să mor! și astă mórte dă viață p'al meu nume,
 Am mare trebuință de tine... vei veni?

Astrologul.

Pe căile acestea nu te voi însoci.
 Ideia care rôde și sfaramă în tine
 Un suflet ce-aiuréďă, e rece pentru mine.
 Ambițiose, află, că ceia ce-i cuvînt,
 Triumphă totd'auna de patimî pe pămînt.
 De nu acumă, pôte și mai târdiň, nu-mî pasă!
 O patimă-î ca riul ce patul său își lasă,
 Se umflă, să intinde, înecă luncă și văi,
 Și iară să întorce la patul său dintăř.

Stefan Gheorghe.

Dar tu îmî surpi credință, și n'o înlocuiescă
 Cu altele? cuvîntul ce tu îmî desvălescă
 Nu cred să fie mórtea, nică trista nepăsare,
 Mai tristă de cât mórtea; amara-ți cugetare
 Umbresce al meu suflet... ce credi că pociu să fac?
 Cu inima-mî cuvîntul nu pociu să-l mai împac!

Astrologul.

Aici în astă lume în care tot se curmă,
 În care măne mortea ne dice: vin! mă urmă!
 Cel fericit nu are prea sus locașul său:
 În stânca cea mai naltă geme-austrul mai greu.

In sus să duce fumul și arborul cel mare
Săgeata unui fulger o trage el mai tare.

Stefan Gheorghe

Așa dar, de la tine nimic n' am dobândit!
Tot că-a fost viu în tine, acum a murit!

SCENA II.

O cameră la Stefan Gheorghe.

E diminetă.

Safta, singură.

El n'a venit la mine de eri! nefericire!
O dragul meu, amoruți îl port ești în gîndire,
Precum o rujă pôrtă în sin al ei miroș.
Ești îl iubesc ca viață!... amor, o vis frumos!
Din tot ce are lumea plăcut în desfătare,
Mai dulce de cât tine, nimica nu îmi pare!

(după o pauză.)

Dar sociul meu ce are? nu-l văd acum de mult?
Nu pociu se-l vedea în față, nu pociu se-l mai ascult.
Dar ce să fac? tacere, prefacere de față:
Că mi este drag, să crede! acesta îl răsfată.

Stefan Gheorghe vine.

Safta (cu prefacere și coquetarie.)

Ce gînd trist te repesece în sborul seu de dor,
De mine astă dată tu esci nepăsător?
Vezi să mă duc la țără? să mă despart de tine,
O lună? și acesta atunci când tu scii bine,
Cât o să-ți sufer lipsa! esci crud, o sociul meu!

Stefan Gheorghe (la oparte.)

Cât e de prefăcută! mă jur pe Dumnezeu!
Ea pote să înșale p'ori care ce nu scie
Ce draci să bat în capu!...

(tare.)

Vezi merge la moșie

Chiar astădi ! chiar îndată, nu voiă să aud mai mult...
Cuvintele tăi gingăse nu voiă să mă ascult !

Safta

Mă temi tu ore, dragă, de esci aşa cu mine ?
Ah ! de mă temi, îmi spune, de când? și pentru cine ?
Căci de aşa sci acesta, eșu mult m'aş bucura
Și de a ta iubire eșu m'aş asigura !
Dar spune că mănia din temere îți vine ?
Fii mustrător ! fii aspru ! dămă vorbe de crudime.
Infruntă-mă ! cu palme loveste fața mea...
Și eșu voiă fi ferice : în asta aș vedea
Că și sunt eșu încă drăgă...

Stefan Gheorghe, (la oparte.)

O ce ipocrisie !

Safta.

Făcut' am reșu ? îmi spune, bărbate, spune mie ?
De-ți am greșit, ertare îți cer cu lacrimi eșu...
Dar spune ce durere ascunđi în sinul tău ?
Și lasă a mea măňă pe frunteți să abată
A gîndurilor umbră. Era un timp odată
Când eșu eram frumósă, atunci tu mă iubeai.
Dar dacă vre-o durere în sufletul tău aș,
Nu mă-o ascunde ! unde e timpul fericit
Când tu vârsai în sinu-mă, din sufletul iubit,
Oră ce găndiră ascunse !...

Stefan Gheorghe (la oparte)

Vrea să mă iscădăescă,

Să aibă ce să-l spui... dar n'o să îsbutească !

(tare.)

De multe ori și dia, ca nopte, are vis
Ce vine să plutescă pe cursul ce-i prescris
Al orelor ; s'aprinđă a noastră-n chipuire,
Cu fețe de-n tristare sau de nefericire.
Tu ai un vis de dia, sau noptea că a-n cetă-

Cu visele, pe sănuță un vis a mai lăsat,
 • Un vis ce tă-amăgesce... îți dic să mergi la tără
 Si voiū să fi acolo n'aiente chiar de séră !
 De mă iubesci, ascultă !

Safta.

Să fie voia ta,
 Acum ca totd'auna !... îndată voiū pleca...

Stefan Gheorghe singur.

Nu voi să fie-aicea, se-mă fure-a mea credință !
 Ciudată, nepătrunsă a omului fință !
 Puține dile numai atâtă am aflat,
 Cât o întrégă viață nu mă-ar fi învățat !
 Voî cugete înalte, virtuți, credință curate,
 Vă spânduраți la pórta acesti lumii ciudate !
 Si diceți să vă scrie, pe furci, acest cuvînt :
 S'aú spândurat căci locul lor nu fu pămînt !
 Aî dice că-astă lume nu are altă țintă,
 De cât să se despoie, să-n sele și să mintă !
 Semința înșelării în mine-a și semănat,
 O ómeni ! Deci acumă acelaș rod a dat !
 Veniți spre al culege !... căci inima mea este
 O țarină avută ce însutit rodesce.

Stefan Gheorghe; Spătarul Ciogolea; Serdarul Stefan.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți ? iată timpul când visul ce-am visat
 O să se înplinescă, Curind voiū fi urmat
 La tabăra maghiară : Racoță mă voiesce
 Să fiu ești Domn aice, și óstea-i să grăbesce
 Să intre în Moldova cu óstea lui Matei...
 Voî ce-a și lucrat cu mine, ve-ți fi ministri mei...
 Dar pănatunci tacere ! fugiți de diafete,
 In care vinul mășsav să pote să-vă-mbete !
 Fugiți d'oră ce femeie cu chipul drăgălaș !

Vai! fermecul femeii atât e de gingeş
 Căt omul uită-n dată cuvînt și datorie,
 Ori cît ar fi de tare, ori cine a să fie!
 Dormiți în casă singuri căci de mai multe ori
 Al noptiilor somn trădă pe slabii muritori!

Spătarul Ciogolea.

Acésta o v'om face; dar la a ta plecare
 În tabăra străină, să nu ne dați uitare,
 Ci să ne ieș cu tine?...

Stefan Gheorghe.

Cu mine? nă-apărat;
 Am să mă duc la curte la masă: sunt chemat;
 D'acuma pânătuncea venind vr'o scire noă
 Voi face-o cunoscută prin ómeniș mei voă.

Serdarul Stefan.

Să mai venim p'aice?

Stefan Gheorghe.

Veniți mai inserat;
 Să nu vă vadă nimenii... nevasta a plecat.

SCENA III.

La Spătarul Ciogolea.

Spătarul Ciogolea; fratele seū.

Noi uneltim în umbră acum o returnare
 Cu logofêtul Stefan; dar facem o trădare!

Fratele seū.

E adevăr că Domnul s'a cam făcut ușar,
 Ia fete, jupâneșe, prin silă, ce îi par
 Frumose și cu ele el caută cuvinte
 Al tutulor în țără să fie el părinte.
 P'ai se i nepoți îi lasă să se prade pe popor.
 Nu scapă o femeie! e dracu-n carnealor!
 El strică tinerimea și sufletul-i farămă,

Acéstă tinerime ce cu-armele în mănă
 Se apere-a sa téra odată chiar murea,
 Adă cu femei perdute se vestejesce ea,
 Şi perde-a sa tărie în desfrăname-ospete.
 Tot ce e încă tinér, nu are tinerețe.

Spătarul Ciogolea.

Dar acest Domn Vasile pe mine m'a făcut
 Boer din cei de frunte cu cinste și avut.
 Pociū să lovesc eū asfel în cel ce-mi face bine ?
 Nu este o trădare ce-ași face ? El în mine
 Credință multă pune... mai bine voiă se mor
 De cât aici în viață să fiu eū trădător !

Fratele seu.

El și a făcut mult bine ; dar l'ați primit tu ore
 Ast bine cu tocără să vezi cum sub picioare
 El calcă dreptul térii și tu se te supuș
 Şi se te faci uneltă a tyranii lui ?
 Nu, negreșit, atuncea tu nu faci o trădare.
 El și a călcat cuvîntul prin réoa sa purtare.
 Poți se-l lovesci tu dară și să nu te căiesci.
 N'aiste d'ori ce lucru ați téra să iubesci.
 Moldova nu-i moșia a unuī om, ori care.
 N'aiste de acéstă domnie, ea drept are
 În viață se trăiască și tu esci fiul seu,
 Şi tu ați datorie se o feresci de rău.
 Nu vei să trădi pe Dominul căci și a dat boerie,
 Şi vei să trădi Moldova ce viață și a dat tie !
 Căci tot acela care privesc,-un domn barbar
 Cum téra lui lovesce și tace, e tilhar.

Spătarul Ciogolea.

A Domnului lovire nu este-atât de mare;
 În patimile nóstre, trecând, ea asfel pare.
 Când am primit avere și cinste de la Domn,
 Sciam ce dice téra, ce face acest om.

Mați reū nu face astădi, deci ori ce resculare
 Din parte-mă, astă dată, e, frate, o trădare.
 Cu armele ce mie el mă a încredințat,
 Nu e marinimie pe el eū să combat.
 Se-ă duc acele arme și tot ce mă a dat mie
 Și apoă ca om liber se-mă fac eū datorie.
 Acela care trădă chiar când a isbutit,
 Tot trădător cu nume de omenești e numit.
 Mă mustră cugetarea, și Domnului de scire
 Eū voiū să fac, să aibă de Stefan îngrijire.
 el se pune și scrie.

Fratele său.

Ce vei să faci tu, frate?

Spătarul Ciogolea (citesce ce a scris.)

Eū unul din cei bunăi
 Supuși Marii tele, și de lăi mei străbunăi
 Tiind de casa vóstră, daū veste să se scie
 Că Stefan Gheorghe pórta spre Domnul viclenie.
 Ostirile muntene, maghiare-aici cobor
 Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor...
 Se te restórne vine, și el se ia domnia,
 Pericolul e mare, cât e și viclenia.

Fratele său.

Așa cum vei a face, te faci un trădător
 Și către Stefan Gheorghe și către Domnitor.

Sp. Ciogolea.

Tacă tu, nu esci politic.

(către un șerb ce intră.

Chemați aici îndată

Pe Iosaf!

Fratele său.

A ta viață espui tu astă dată.

Spăt. Ciogolea.

Taci tu, nu esci politic, și dic, precum fac eū
 Rămăiū bine cu Stefan cum și cu Domnul meū.
 Tot ce ţi am dīs eū ţie de rēu despre trădare,
 Sunt vorbe! eū în ţeră voiū să ajung om mare.
 Un om cinstit se perde și e desprețuit
 Acolo unde-un popol numai este cinstit.
 Voiū se mă fac om mare, trădarea e mijlocul
 Acolo unde cinstea nuști mai găsesce locul.
 Trădările fac scara ce duce către tron.
 Pe cât mai multe numeri, te faci mai mare om.

(întră Iosaf.)

Spătarul Ciogolea.

Părinte. Iată-o carte, se-o dai tu la Domnie.
 Ea scapă tronul ţerii d'o noă vijelie.
 Căci logofătul Stefan voiesce-a returna
 Pe Domnul ţerii nōstre și tronu-l și lua.
 Dar se nu-i spui de unde aī cartea! înainte
 Arată-o lui Iordake munténul, om cu minte.

Iosaf.

Voiū face-a ta plăcere aşa cum tu doresci;
 Ved că pe Domnul ţerii, Spătare, tu iubesci.

SCENA IV.

O cameră la curte.

Toma Vornicu; Iordache Visterul.

Toma Vornicu Gantacozin.

Eū frate, am credință că Domnul să va ține
 De vorba lui?... să dice că însuși Timuș vine
 Cu óste căzăcescă?...

Iordache Visterul Gantacozin.

Eū nu m'am indoit,
 De și nică o mișcare de luptă n'am dărit.
 El întărdie lucrul, și dacă păna-atunce

Matei aici în țără cutedă să se-arunce,
 Tot planul nostru cade ; el e cutedător
 Și învățat la arme ; trufaș, nepăsător,
 Ca la o sărbătoare el merge-n bătălie
 Căci viațai e în lupte, plăcerea-n vitejie.
 N'ar fi cu mult mai bine cu el să ne-mpăcăm ?
 Și după nisecă umbre să nu mai alergăm ?
 Să dice că o pace e mult mai șimbătorie
 Când după certe vine.

Toma Vornicul.

Să te închină vei óre ?
 Vei să înseli pe dînsul ? vei să fii amăgit ?
 Un om care se stimă nu stimă ce-a hulit.
 Oră când loveașă în trânsul erai în rătăcire,
 Oră adăi, tindindu-ă măna tu esci în amăgire ?
 Nu ! asta nu se pote ! de cât a 'mă-umili
 Acăstă frunte, frate, mai bine-o voiă sdrobi,
 De colțul unei pietre !... Dar daca ţie-ți place,
 Prin asfel de-n josire cu el a face pace,
 Și-a face să se piardă trecutul ce iubescă
 Puind acum pe dînsul o pată, volnic escă,
 Nu te opresc !...

Iordache Visterul.

Cu tine, așă face : fără tine,
 Nimica nu voi face ; rămăiă la rău, la bine !
 Intră Stefan Gheorghe, urmat de alții boeri.

Stefan Gheorghe.

Adăi este masă mare la curte... nu veniți,
 Boeră muntenă ? cu mine puteți să socotiți
 Că sunteți chiar a casă : vorbesc ca voi ; la tôte
 Eă seamănă cu muntenă atât pe cât se pote.
 Am fost în țără văstră munteană de cinci ori.
 Ah ! ce femei drăguțe ! ce ochi aprindători !
 Te ard cum arde focul.

Stefan George
~~Toma Vornicul.~~

Rănit'ai multe óre?

Pociú eú sě le mai număr? pociú dice, frătióre,
Pe care am pus ochiú. îndată-a fost a mea,
Muntencile, bădiță, nu aú inima rea,
Sunt florí desfătătore; se lasă cu plăcere
Drumașit se le smulgă la cea dintăi vedere...

Toma Vornicul.

De dicí aceste vorbe cu gînd înfruntător,
Avem noi doă spede... se le lăsăm dar lor
Să hotărască lucrul!... Saú cere ertăciune
Aici, acum îndată de vorbe le-ți nebune!

Stefan Gheorghe.

Vă supărați pe mine că dic rău d'acestă secă
Munteni; dar voi, bădiță? VoI sunteți nisce grecă
Ce vin în téra nóstră și-apasă va! Românul
Ce la strein, ca flórea la șerpi, deschide sinul.

Domnul V. Lupu întrînd.

O cértă? nu se póte! bătaie nu va fi!
Păstrați al vostru sănge mai bine-al risipi!
Dar am o mare fóme ce îmă aduce-a minte
Că daca omul ține de îngeră prin cuvinte,
Dar ține și de vite... să nu desprețuim
Materia! prin sine aici mai mult trăim.
Ideile înalte stomahul le scornesce...

(rișând cu hohot.)

Poetii, filosofii, ce demon îi silesce
De aú făcut din ómeni atâțea îngeră, de!?
Aș vrea să sciú ce-ar face când n'ar mai mânca el?
Ce dicí tu, logofete?

Stefan Gheorghe.

Dic, dómne, că-n vechime:
Isus a dis: „Lui Cesar să dați ce se cuvine!“
Dați sufletuluř suflet, pămîntuluř pămînt!

Domnul V. Lupu.

Ce dici acolo, are putere și cuvînt...
 Avem de lucru astăzi ? sunt pricini delicate.
 Femei ce prind bărbați ? fecioare înșelate.
 Acestea voi ești însumă ca se le cerceted...
 Imi plac !... de nu se află, vă las, mă depărtează...

Stefan Gheorghe.

Azil numai e nici una.

(Stefan Gheorghe pune bastonul de logofăt, între buze, ca când ar sună diu fluer.)

Toma Vornicu.

Ce flueri, logofete ?
 Cu bățu-acela mare?

Stefan Gheorghe.

Da, fluer ești, băete,
 Să se cobore turma de capre de la munți !

Domnul V. Lupu.

Ce turmă ați la munte ?

Stefan Gheorghe.

De capre, iești mărunți...

Domnul V. Lupu.

Azil ești de voie bună... acăsta-mi place mie !

Stefan Gheorghe.

Am cinci anaforale ca se citesc ești ție
 Prea înăltate domne ?

Domnul.

Le lasă mai târziu !

Stefan Gheorghe.

Dar pentru astăzi trébă de două luni ești viu
 Si tot așa dici mie ?...

Domnul.

Si acum, să fi tu încă

Patetic, cu o vorbă duioasă și adincă,

Adaogă : „că lumea să află-n suferire,
 Că ţéra-i îngenuche, din astă ne-n grijire !
 Iar voi ce staţi acolo, din palme ii bateşti,
 Să dovediţi că asfel şi voi ca el credeşti !
 De voiă citi acumă acele-anaforale,
 Scap ţéra, logofete, sterg lacrimele sale ?
 Pociuă ca se fac acésta; dar fī încredinţat
 Că ţéra nu se-n törce din calea ce-a luat,
 Cu aste mici mijloce !

Stefan Gheorghe.

Eű dómne, nu voiă spune
 Aceste vorbe; însă, supuiă cu rugăciune,
 Şi îi aduc aminte că mulţi am audit...

Domnul V. Lupu.

O lasămă cu lumea ce-a dis, ce a bîrfit!...
 Şi ce îmi pasă mie ce dice fie care?
 Eű nu cer de la lume dovadă de purtare,
 Nică nu mi a dat domnia, nică pot ca se mi-o ia,
 Sunt cerşetorii de posturi, acei... cu gura rea!
 Ei strigă, căci aŭ fome, ciocoial este-un căne.
 Veř că să-l facă se tacă? aruncă luř o pâne!
 Acei ce vor să surpe nu sunt în jos, ci sus!
 Acolo se aşteptă al nostru drept prepus...

(un şerb.)

E masa pusă, dómne?

Domnul.

Să mergem la mâncare!
 Să fim sătuř în cailea la oră ce întâmplare!
 (ei es; se aude sunind Kindia.)

SCENA V.

Sala de mâncare.

Se vede masa pusă, la masă nu e nimeni.

Păharnicul către şerbi.

Aideşti curind cu masa! căci iată ospă vin!

Vedeți la toți să fie câte-un păhar de vin...
 Voți se turnați cu rîndul, îndată ce mănâncă
 Un fel. De nu ajunge, voi să mai cereți încă
 La cămăraș din vinuri?...

Cămărașul.

Va fi destulător:

Căci Timuș nu-i aicea... ah! iată-un băutor!
 Bea bine, ca o grăpă; cu el nu mi e rușine.

Păharnicul.

Se dice că acela ce bea mai mult, mai bine,
 Și nu se amețesce, în țără la Cazaci
 Acela se alege se fie Domn!

(către un șerb.)

Ce faci?

Un alt pahar vei pune!...

(către Cămărașul.)

Se face luptă mare

De bători.

Cămărașul.

Imi vine acum o cugetare...

Se fie obiceiul acesta pe aici

Cădearar la beție și cel mari și cel mică.

Intréga omenire d'aici din astă țără.

Dar iată vin mesenii... Kindia sună afară.

Intră Domnul V. Lupu; Dómnă Stefan Gheorghe; Toma Vermicul, Iordache Visterul Cantacozini, Dómnă și alții.

(Ei sed toți la masă.)

Domnul.

Ia spune, logofete, muntenii cum petrec?

Matei lăsat'a căрма pe mină unuș grec,

Un Ghinea, om cu ginduri și fapte forte rele,

Făcândul ca să creadă că-i dă țerile mele...

Ce sciș de aste lucruri?

Stefan Gheorghe.

Acăsta pote fi.

Și grecul e unealtă streină, căci veți sci
 Că Pórta cu durere privesce simpatia
 Ce între cei trei principi și-așă armonia
 Ce face o putere; Racoți și Matei,
 Cu tine în unire, și faceți spaimă ei!...
 Ea va se vă desbine, ca astfel se slăbescă
 Ast pept ce lumea-ți dice: puterea românescă.
 Daici aceste întrigi, aceste desbinări
 Ce face Ghinea grecul, prin sute de trădări.

Toma Vornicu.

Resboiul nu slăbescă: el are se unescă
 Cu mîndra ta corónă, coróna muntenescă.
 El îți va da unirea; unirea, ce-aș dorit
 Toți Domnii mari ai țării ce-aici au strălucit.
 De luptă nu te teme: ea mult nu poate duce;
 Matei cădut, pe tine, la tronul lui te-aduce.

Un șerb dând o scrisoare lui Stefan Gheorghe.
 Stăpăne iată-o carte!

(Stefan Gheorghe citește și devine palid.)

Domnul.

Ei bine, logofete, ce rele scără îți port,
 Căci buđa tăi se mișcă, escă galben ca un mort?...

Stefan Gheorghe (ascunđind scrisoarea.)

O domne! o lovре de chinuri și de mórte!
 Socia mea la țără lăncedă este fórte...
 Te rog, înalte Dómne, dă-mă voie a porni
 Ca s'o mai văđ odată n'ainte d'a muri?
 Vař! mie! ce durere!...

(la opart.)

Eü am căntat de bine
 Din fluer adă! ostirea Maghiară iată vine:
 A coborât din munte!

Domnul.

Te du și cată-a scri,
 De starea sa?

Cei din ainte: afară de Stefan Gheorghe și de șerbul.

Domnul.

Sărmana femeie va muri.

Era frumosă !

Dómna.

Insă d'acéstă frumusețe
 Ce-n șală ochii nostri : o simplă tinerețe,
 Ce, daca se va duce, ea va lua cu ea
 Orți ce frumosă flóre purta 'n cununa sa.
 Nu este o ființă să n'ai bă frumusețe
 Când ea se încunună de fragedă junețe ?
 Si puii de ciuvlică sunt încă drăgălași
 În frageda lor vârstă ! ...

(eu durere prefăcută.)

Dar ani, - aū repeđi paș! !

In timpul de junie ar crede cine vede,
 Că pe a ăili urmă ei carul lor repeđe
 Si visele ce-l pörtă, atât de repeđi sunt !
 Dar când junia dulce apune în mormînt,
 El ostiajă pasul, ca cum își fac plăcere
 Să prelungescă încă a nôstră grea durere !

Domnul.

Ce aī tu astăđi, Dómna ? ce vise aī avut,
 Ce-aū turburat prefumul din sufletu tî plăcut
 Cum vîntul primăveri, trecând cu răsfățare.
 P'o vale însmăltată cu florî de desmerdare,
 Destéptă de odată miroșul adormit
 Ce se înalță-n aer mai viu, și mai simțit ?

Dómna.

Ce vise? aī dreptate, un vis d'amăraciune
 Ce am visat ; dar locul nu este-aici a spune.

Cei din ainte. Iosaf Egumenul.

Iosaf Egumenul.

Eū vă aduc o carte ! ...

*

Domnul (luând cartea și citind.)

„Ești unul din cei buni

Supuștă Mării tale și de lăstari mei străbuni,
Tiind de casa văstră, dați scire să se scie
Că Stefan Gheorghe părăsire spre Domnul viclenie,
Ostirile muntene, maghiare, -aici cobor.
Și Stefan Gheorghe este acum în capul lor.
Se te restorne vine și el se ia domnia;
Pericolul e mare precât e viclenia.

(moment de grădă.)

Domnul.

De unde este cartea? tu îmi vei da cuvânt?
Îmi spune al lui nume!

Iosaf Egumenul.

Făcut am jurămînt

Se nu-l numesc...

Domnul.

Veil spune, său ești te perd pe tine!

Iosaf.

Acela ce mi adătu, să spovedești la mine,
Căci sunt al său duhovnic: nu pociu să desvălesc
O săntămpărtășire și mórtea o primesc!
De mórte nu-mi e temă! scii ce mi e temă mie?
De a trăda vr'odată în săntă-mi datorie.

Domnul.

Cinstesc a ta credință la detoria ta.

Dar lucrul astă dată, e țera a scăpa,
E tronul, este legea... așa gîndesc bine
Că taina ta a spune îndată se cuvine.

Iosaf.

Nu pociu se spui nimica chiar de ar fi să mor.
Dar dacă îmi dă voie al țerii săntă păstor,
Atuncea o voi spune? ..

Domnul (către Toma Vornicul.)

Mergi la mitropolie,

Și spune ce se face !

(Vornicu Toma ese.)

(către Iosaf.)

Și când ţi a dat-o ție.

Acăstă carte ?

Iosaf.

Astădi când eū l'am ascultat,

Domnul (către Sculi vătaful.)

Tu, Sculi ! mergi, gonesce p'acest om blestemat.

Căci pote-l veți ajunge ! trimete tot d'odată

Pe alte căi, pe alții ! am șis ! mergi dar îndată !

(Sculi ese.)

(Domnul către Iosaf.)

Imi spune al seū nume ? cu fie ce minut

Ce trece, tronul nostru chiar pote fi perdut .

Și țera inecată de ostile maghiare ;

Eū nu-ți vorbesc ca Domnul ; nu-ți fac amenințare...

Te rog ca pe-un părinte ?...

Iosaf.

Nu pociu se desvelesc

A spodediri taină, și mórtea o primesc.

Vornicul Toma, un diacon.

Diaconul (către Iosaf.)

Prea săntul iți dă voie a spune acel nume.

(îi arată cărja mitropolitului.)

Iosaf.

Am bine cuvintarea-î, acum dar pociu a spune :

Acela e Ciogolea Spătarul...

Domnul.

Să-l urmați !

Cei dinainte, afară de Iosaf și de diacon care este.

Domnul.

Mă tradă Ciogolescii cei mai apropiati
De mine! o ciudată și crudă presimțire!
Avuiu mai adineori o turbure gând're
De fuga de la masă a cestuř trădător,
Și respingém de mine ast gând spăimîntător,
Căci îmi părea acésta o faptă vestijită.

Cei dinainte; Spătarul Ciogolea.

Domnul (cu blîndețe prefăcută.)

Așa, dar a ta carte de mine e citită.
Sciū tot, dar tu de unde acésta ai sciut?
Orți te-ai ajuns cu dînsul, cu omul prefăcut,
Cu Stefan logofătul?

Spătarul Ciogolea.

N'am fost ajuns cu sine..

N'am vrut se ne ajungem, ţi-am vrut, o Dómne, bine
Și ţi am purtaț credință. De vei să-l urmăresc,
De chică l'aș aduce, aici, să-ți dovedesc
Că nu am fost cu dînsul..

Domnul.

Acuma, nu-mi mai pasă.
Căta să-mi spuneți mie când el era a casă!...
Stefan Serdarul, capul codrenilor de sus,
Nu scie de acésta?

Spătarul Ciogolea.

Nimica nu-mi a spus.

Domnul (către aii săi).

Să-l ducă la-n chisore! și se se cheine-n dată
Stefan Serdarul!...

Cei dinainte; afară de Ciogolea

Domnul (seulinduse de la masă)

Dar fapta lui merită se móră chinuit,
O mórte lungă, aspră, un chin ne suferit!
Voî ce ședeti acolo nu sciți o mórte óre

Mați crudă-n care omul d'o sută de ori móre !
 Tyranii, o voi ce lumea cu mórte ați lovit,
 Ce? niști atâta lucru voi nu ați născocit?
 Așa șiici în viață ori cine dar ne vinde?

Dómna.

Măria ta! domnesce mănia ce te-aprinde!
Domnul.

Domnia e tărimul pe care nu rodesc
 Acele plânte dalbe ce ómenii numesc,
 Credința, cinstea? vorbe ascundă o trădare!
 Un Domn dar toți supuși pentru vrăjmașii are?
 Ferice de acela ce-n cercui mărginit,
 Să cercetește omul el încă n'a gândit!

Toma Vornicul.

Ce fericire-i óre acéstă fericire
 Ce dici, tu, Dómne? este o tristă amortire.
 Ea e ca fericirea acelui, orb născut,
 Ce n'a dorit lumina ce el n'a cunoscut:
 Și lumea, și Domnia, aü multe aspre rele;
 Dar aü și parte bună ce poate chiar pris ele
 Viață? lăngă rele, e binele dorit
 Alături cu un ghimpe răsura a venit.
 În florii iși face cuibul insecte 'n veninate.
 Dar florile rămâne frumóse și curate,
 În podobind fericie al frumuseții săi
 În sărbătorii în care voiște se îngän.
 Ai osti: ce te opresce să sfără-mă cu tărie
 Asti nori ce să rădică? acéstă vijelie,
 Ce trece? Daca unul te-n șală, altii mulți
 Sunt credincioși... Acuma te rog să mă ascultă,
 Să mergem înainte cu armele în mână!
 Matei, Racoți însuși se surpă, se dărămă,
 Căci Turcii aü să vie aici în ajutor?

Domnul.

Pe ginere meu Timuș astept, nerăbdător!
 În Turcă nu am credință, și cine spune mie
 De nu îndemnă Pórtă asupră-mă cu mănie?
 Orf cum' veniți cu mine la luptă!...

Iordache Visterul.

V'om veni.

Domnul.

Dar iunimile vóstre orf nu se vor slăbi
 Cu țera vóstră-n luptă?

Toma Vornicul.

Mă bat spre-a ei mărire,
 Să fac un stat mai mare prin mijloc de unire
 Sub tronul tău: n'ainte d'a fi muntean, eü sunt,
 Român!

Domnul.

Acésta este un prea frumos cuvînt!

Intră Spătarul Stefan.

Domnul.

Ah! ați venit de sine? acésta bine-mă pare...
 Ce sciți tu despre unguri? aici e spaimă mare...
 Ei sunt acum în țără... Munteñii au sosit
 Și Stefan logofétul la dinși a fugit.

Stefan Serdarul (cu mirare prefăcută.)

N'am audit nimica!

Domnul.

Mați mulți spun că ați scire
 D'a lor venire-n țără...

Serdarul Stefan.

Curată n chipuire!

Nu am sciut acésta. Eü care m'am mărit
 La ușa casii tele, de tine dăruit,
 Putem să fiu părtașul la fapte stricătoare?

Domnul.

Așa sciam eu însu-mi... dar dute la-nchisore;
 Găsesce pe Ciogolea Spătarul... vei afla
 De tōte aste lucruri!

(către capul gardii.)

Iar tu vei asculta

S'audă ce îi vorbesce!

(ei es.)

Ceî dinainte afară de Serdarul Stefan.

Domnul.

El mi a scăpat dar mie!...
 Si tōte sunt deșarte... gonaciul întărđie...
 Si-acuma îmi vei spune, o scorpiuș spurcat,
 Ce-n figi în carne-mi acul și fugi nevătămat,
 Nu am nici mulțumirea în dorul ce mă-n jugă,
 Să te strivesc pe rană!... atâta că în fugă
 Lașă socii tăi în urmă!.

Ceî dinainte, Alexandru Costin.

A. Costin.

Aduc o tristă scire, vătaful Iacomi,
 Gonind pe logofătul, pe cale întălni
 Ostire ungurescă: el luptă cu putere;
 Dar cade plin de rane și moare în durere.

Domnul.

Acăsta vrēm să afli...

Întră capul gardii și dice:

In vorbe ce-aū avut,
 Serdarul cu Ciogolea, de sigur aū sciut
 De tōte..

Domnul.

Si acuma să-ți spăduri colo-n față!
 (arată pe ferestă peste drum.)

D'acel copaciū sălbatec, am dīs: mergă! îi agață!
 (ese.)

Ceî de dinainte, afară de vătaful A. Costin și de capul gardii.

Domnul.

Aşa resboiul vine-şi noi toţi îl primim.

Acum, boeri, la arme! se-n vingem! să murim!

(Intră un Curier.)

Curierul.

O carte pentru Dómna, mă adat'o ore care.

(Domnul citește.)

A lui Vasile faptă îmă cere resbunare.

El s'a urcat în patu-mă, se ţi fie cunoscut.

Mă voi urca în patu-i când el va fi bătut.

Îmă placă frumosă puică cu comă aurită.

Dómna (puind faţa în măni.)

O ce ne ruşinare! cât sunt nefericită!

(Ea se preface că leşină.)

ACTUL III.**SCENA I.**

Dómna (într'un frumos costum de casă.)

Dómna (uitânduse în oglindă.)

Oglinda mea nu este o robă mincinosă.

Ea mă spune astăzi mie că eu sunt tot frumosă.

Astăzi ochii aui încă flacără și nurii care vestesc

Că inima e jună, ca ard să mai iubesc!

Oh! timpul ce despoie de fermecul ei viaţă,

Îmă va răpi și mie judeţea și dulceaţa!

Aş vré să iubesc încă n'ainte ca să mor.

Amorul cel mai dulce e cel din urmă-amor.

Mulți mă iubesc. fecice d'acela ce-o să fie

Alesul meu! căci numai acela o se scie

Cum pote să iubescă femeia ce s'a pus

Ca să cobore valea, ce anii aui supus

La legea lor amară...

Uo şerbă intră.

Dómna.

Te asteptam pe tine

Să mă spui ce face Domnul Vasile.

Serba.

Văl de mine!

Dar nu sciū. el de năpte cu curtea a plecat.

Am vrut ată da de scire; dar Domnul n'a lăsat

Se te destept.

Dómna.

Dar unde s'a dus el, spune mie!

Serba.

Cum mă s'a spus de unii, s'a dus la bătălie.

Căci logofătul Stefan ostiră a adunat

Streine; lumea dice că el e resculat.

Dómna.

Marina, spune mie muntenii sunt aice?

Serba.

Ei au plecat cu Domnul la oște, mă se dice.

Dómna.

Nu a remas a casă nici unul din ei doar?

Serba.

Nici unul.

Dómna (la oparte.)

Văl! el însuși se duce la resboi!

De va muri acolo?...

(Serba ese.)

El ce cu-a sa vorbire îmi face viața dulce,

Pe mine el mă lasă, să mără el se duce.

Stefan îmi scrie mie să-mă facă ce-a făcut

Și Domnul socii sale. El capul și a perdit.

E n stare să o facă! o Dumnezeul meu!

Ce mă voi face ore? ce am a face eu?

Voi rămânea a casă? sunt sigură aice?

Vor căstiga ei lupta? cât sunt de neferice!

Aceste vorbe încă de om pré rěu crescut:
 Sě-mě facă mie ceia ce Domnul a făcut
 Femeiř luř ! acésta e crudă înfruntare.
 El nici o gingăsie în fața mea nu are !

Un curier.

Curierul

Fugř către munte, Dómna ! munteniř multe miř
 Ca noriř ce alérgă în timp de vijelii,
 Spre Iaři acum trec cete și Stefan Gheorghe este
 La capul lor...

Dómna.

Voinice ! tmě dař amară veste !

(Curierul ese.)

Inträ Stefănuřă.

Așa dar presimtirea-věd că s'a înșelat !
 Ce facem, dragă mařcă ?

Dómna.

Oh ! iată, am scăpat !

Căci Astrologul vine... El ne va da ideie...

Ceř din ainte. Astrologul.

Astrologul.

Munteniř vin!... esci Dómna, și mumă, și femeie,
 Găndit'ai ce veř perde aici de te-or găsi ?
 Ca Dómna, umilința amar de va lovi;
 Ca munmă, poři a plânge copilul těu cel june ;
 Si ca femeie, încă frumósă, ce voiř spune,
 Ce pôte sě se-n tămpile ? tu poři ca sě ghicesci...
 Fugř dară către munte cu fiul ce iubesci!...

Dómna.

Eř voiř sě plec îndată ; dar cum ? dar unde óră ?
 Căci capu-meř se perde, o frică mě-n conjóră!...
 Dă-mě o povăřă bună ?... ah ! iată, am uitat,
 O carte de la Stefan, citesce.

Astrologul (cîind.)

Blesțemat !

Vedî ce nerușinare, și ce lipsă de minte !

(îi redă carteia.)

Acuma o trăsură, cu noă, și înainte !

La mulți !

Dómna (către un șerb ce intră.)

Să puie caii-ndată !

Serbul.

De cum aă audit,

Că vine Stefan Gheorghe, toții șerbi îi aă fugit

Din curte. Uni însă nu vor a se supune,

Beau, căntă, jocă, strigă și fac mustrări nebune.

Dómna.

Așa dar fi voiă róbă ?

Astrologul.

In nesciința lor

Ei toții se tem de mine ca d'un fermecător,

Ca de un diavol pote : De m'or vedea pe mine

Mânindu-ți caii, însu-mi, și-așa, plecând cu tine,

La singura-mi vedere, ei să vor speria

Și v'or fugi din cale, și asfel vei scăpa.

Mă duc a pane cail...

Stefănuță.

Eu armele a-mi pune !

In arme e scăparea românului în lume !

(es amăndoi.)

Dómna, singură.

Va! Stefan Gheorghe vine, cum dice, se-și resbune !

Scrisoarea lui nebună la gănduri mă supune.

Și pentru ce atâta voiesce-a-și răsbuna ?

Sub ură eătre Domnul n'ascunee alt ceva ?

N'ascunde o simțire de mine cu tărie ?

Ah ! îmi aduc aminte mi a spus odată mie

Că mă iubesc... însă oră cum, eu îl uresc !

La singurul său nume ești tremur și pălesc!
El își răpesce tronul ce fiu-meu se cuvinte!...
Un curier intră.

Măria ta, pornește, căci Stefan Gheorghe vine,
La Repedea coboră!...

Dómna

La Repedea? ce dică!
Dar va! ești nu am timpul a mai ești d'acă!
Așa o să se-n pline amara resbunare!
De m'ar iubi, atuncea mi ar face altă stare,
M'ar face-a sa socie și Dómna, așă avea
Cu inima lui, tronul; nu e gîndirea sea
Acăsta; el doresce cum simt să mulțumescă
O patimă nebună, și să mă părăsească...

Stefănuță intră.

Trăsura e la scară, și Stefan a sosit...
Că-a dis bătrânlul, tôte așă s'a înplinit,
Căci la a lui vedere toți au fugit îndată
Făcându-și semnul crucii!...

(o șerbă întrind.)

Vrăjmașii se arată!

(El es toți, afară de șerbă și de curier.)

Șerba, curierul.

Șerba.

Ne lasă Dómna nôstră; dar nu îmi pare rău.
Căci ești rămăiu cu tine: tu esci sôrele mei.

Curierul (uîsinduse pe masă la un coș cu bijuterii.)
Frumósa mea copilă, sunt om fără avere.
Nu poți să mi fi dar sotă: nevesta multe cere.
Nu este-n cununie norocul pentru noi.
Maș bine; va! de mine! să dic de cât: de noi!

Șerba.

Să dică va de mine, acel mișel ce n'are
Putere să trăiască, slăbit de desfrânare!

Avem junie, viață, de ce te îngrijesci?
E bogătie munca! se-n'o ne socotesci!
(plângere.)

Curierul.

Nu plângel! iată colo s'arată un mijloc
Să ne cunune popa și de vei tu, pe loc!

Şerba.

Ce dici?

Curierul.

Un coș cu petre ce ard ca nisce Stele...
O destre de Domniță?...

Şerba.

Averea domnii mele!
Vař! a uitat aicea... alergă!... o sosesci...
Le dai!...

Curierul.

Copilărie! dar tu nu te găndesci
Că Dómna ta ia fuga și Stefan Gheorghe vine
Să ia Domnia tării și casa c'ori ce bine?
Trăiască Stefan Gheorghe! căci suntem în răsboiu...
Iaū coșul eū!...

Şerba.

Tu însuți vař! te-ai făcut ciocoiu!

Curierul.

Ce nu vrei? sănătate! te las și plec în dată!

Şerba (plângând.)

Aī indurare, Petre, de o sărmană fată!

Vine Stefan Gheorpe urmat de oficeri, oprinduse să asculte vorbirea lor.

Stefan Gheorghe.

Tu esci o fată bună și coșul e al tău!

E destrea ta, o mériță!

(către curier.)

Tu esci un nătărău!

Se n'o mai faci să plângă! să te cununi îndată!

Şerba (cădind îngenechit.)

Iți mulțumesc, o Dómne!

Stefan Gheorghe.

Imi spune jună fată,
De mult plecat'a Dómna d'aicea ? te ascult ?
Vorbesce fără teamă!

Şerba.

Nu, dómne, prea de mult!

Stefan Gheorghe.

Si sciū pe care cale ?

Şerba.

La munți, atâta sciū.

Stefan Gheorghe.

Andrice căpitane ! la timp ori mai târziu,
Să-i ei îndată urma !

(Andricul ese.)

Si să se dea de veste
Serdarului...

Curierul.

Stăpăne ! Serdarul numai este :

Pe el și pe Ciogolea, acesti cinstiți boeri,
Te uită ? colo-n față ia spundurat de eri !
Privesteți pe fereastă ! ei sunt acolo încă

Stefan Gheorghe (privind pe fereastă.)

Ei sunt !... o barbarie ! o nepăsare-adincă !
De legi și de dreptate ! Atunci de mě prindea
Era să fiu acolo și eū pe furca mea !
Acesta este Domnul ce face Trei-sfetite,
Și scoli în limba térii și legi de toți dorite ?
Ce ne vorbea de drepturi, de téra, de popor.
Și ne dicea că Domnul i al térii șerbitor.
Că téra e stăpână ea care dă Domnia.
Si blestema tyranii precum și tyrania !
Acésta înegresce ce bine a făcut.

Atât e drept că Domnii fac multe ce n'aă vrut
 Ca mijloc să înșale acéstă omenire,
 Tyranilor în lume lăsată mostenire.
 Poporul ce primesce tot ce-i dă Domnul răă,
 Nu-i demn să fie liber, e demn de jugul său.
 Poporul este liber când el asupra-i n'are,
 Nu vede de cât legea ce pote fi mai mare.
 O mare libertate în măna unui Domn,
 Se face tyranie când nu e mare om.
 Nu este jug mai aspru de cât acela care
 Sub masca libertății popórelor apare !
 Un hoț dibaciū își face ăntăiu chip d'om moral,
 Tyranu-șii face nume ăntăiu de liberal.
 El m'a scăpat de dînsii și prea mult răă nu-mi pare.
 (către căpitani.)

Aceste doă leșuri vă-n fioréđă tare!
 Precum pe mine însu-mi! sciți unde este răă ?
 Că fără scirea legii se dară la călău ;
 Dar că-aă perit, tot omul se duce la morminte,
 Ei aă plătit tributul c'o di mai înainte.
 O di-n eternitate ?... Ei n'aă percut nimic.

Un căpitan.

Dar un tribut cam aspru!

Stefan Gheorghe.

Așultă, ce îți dic.

O lege ne schimbătă, o lege fără care
 Tot ar peri de sine, ce-a nôstră cugetare
 Nu pote să pătrundă, căci omul mărginit
 Nu pote să priceapă ce este nesfârșit,
 E ca o parte d'omeni să se nimicnicescă,
 Ca ceilaltă parte ferice să trăiască.
 Nu-mi spuneți că acela ce tôte a făcut,
 Mai bine să le facă el nu ar fi putut ?

Căci unii vor răspunde: El tă a făcut pe tine
Ce cuvintedă de tōte, mai bine de cāt sine...

Intră Nebunul Domnului Vasile Lupu.

Stefan Gheorghe

Ce vîi aici, nebune?

Nebunul.

Pe Dumnedeoū cel viū,
Ca se încchin cerbicii la tine astădă viū.

Stefan Gheorghe.

Aj fost nebun la Lupu. Eū nu te ūau pe tine.

Nebunul.

Tu aī luat și pe-alții ce aū ſerbit cu ſine.
Ministri, curtesanii, nebuni unuī Domn
Trec la cel care vine în locul ſeu pe tron.
Primesc̄ o moſtenire, de unde ea ſe fie,
O ici precum ſe află cu drept și datorie.

Stefan Gheorghe.

Eū nu primesc̄ nebuni luī Lupu. și ti o ſpuī.

Nebunii.

Dar aī primit ministrii și curtesanii luī?
Deci aī primit nebuni, căci trebuie a ſpune
Căti aū ſerbit pe Lupu n'aveau mintile bune.

Stefan Gheorghe.

Și eū ſerbi luī Lupu.

Nebunul.

Da, este-adevărăt.

Ca funia ce ſerbă pe omul ſpăndurat:
Tu dici că de la Lupu nu vei de cāt puterea,
Măria ta, vei încă ceva, ſe-i ei: muierea?...

Stefan Gheorghe, (gindinduse.)

Imi vine o ideie, tu poți ca ſe fi bun
In planurile mele... te fac al meu nebun.

Intră capitan Andrieu.

Frumósa Dómna scapă! se dice că s'a dus
Spre cetățuia Neamțul și că-i acolo sus.

Stafan Gheorghe.

Nebune, vin cu mine, și da-mi povețe mie
Prin ce se dovedesce în téra sympathie?

Nebunul.

Acéstă téra, Dómne, e téra de nebuni.
Se-nu-n grijesci de téra căci n'aū se-ți dea cunună.
Se nu faci tu dreptate, să lași pe toți a face
Cu legile din téra aceia ce le place.
Ia totul de la téra și dă la dregători
Și téra fericită te va primi cu flori.
De nu le vei da pradă, se vor uni-n preună,
Căci să lovescă cinstea cei ne cinstiți s'adună,
Cum se adună lupii ce vara sunt rîsniți,
Și iarna umblă-n haită fiind ei flămîndiți.
Un om cinstit în téra ați numai trebuiesce;
De cel cinstit cinstițul el însuși se sfieșce.
Din ómeni mică de inimă fă ómeni tei mari,
Din preoți fă iscóde, din dregători tilhari,
Și din ostaș, unelte de crudă tyranie.
Români și gonesce și cel strein să vie.
Adună lăngă tine o ciată de leviniți
Ce sinul unei mume sugind aū rupt în dinți.
Se strige pretutindeni: noroc și biruință.
Căci lumea crede totul, când perde-a sa credință.

Stefan Gheorghe.

Nebune! aste vorbe ce spui tu nu le credi.
In ele-ascundă săgăta ce-n mine îndreptedă,
Dar nu aī nică o témă! adesea ori le spune!
Vai! domnul nu le-aude la cei cu-nțelepcione!
Dar este timpu-a merge pe muntele sălbătec
Să caut căpriora cu ochi de jeratic.

SCENA II.

Sala tronului în palatul domnesc din Iași.

Stefan Gheorghe, singur.

Așa sunt domn în țără! acéstă bătălie
 M'a rădicat pe tronul Moldoviă! cine scie?
 O alta mă va pune p'al țeriș muntenesc?
 Si alta mai departe! decretele ceresc
 Aă să se înplinescă aşa cum sunt făcute.
 Voințele acestea îmi sunt necunoscute:
 Dar începutul luptei mi-a fost părtinitoar.
 Poți lesne să puști măna p'un tron, pe un popor.
 Dar când cu trădătorii puști măna pe domnie,
 A cărmui cu dînșii tăi se împune ție;
 Atuncea totuști în țără, învingători și-n vinșii,
 Tot trece-atunci cu țera în mană căță-va înșii.
 O parte tot apasă și alta îți impută
 Ca o nelegiuire trădarea ta trecută.
 Atuncea tyrania ridică capul seu.
 Cel demn te părăsesce, și slab esci când cel reu
 Te sprijină! acela corupe se domnescă,
 Jertfesce țără, lege, ca el se se-n târescă;
 Pe unușii lovesce cu pala de tyrană.
 Pe cei mișei căstigă cu posturi și cu banii,
 Toți aă folos afară d'un om ce se slăbesce;
 Un om se perde singur: e cela ce domnescă.
 Greșalele ce face lui șerbiș nu le dic.
 Curteniș între țără și domn un șid ridic.
 De voiști domni cu-aceia ce tronul mi-a dat mie,
 Va fi nefericită și tristă-a mea domnie:
 Prin ei aflavă tronul în țără ajutor
 Căci țera este astăzi icôna chiar a lor;
 Dar cei ce pentru aur te șerb și te ascult,
 Te lasă când un altul le-ar da ceva mai mult.

De voiū domnī cu ómeni cinstiți, e neburie:
 Ei n'aü aici în țéră în cei mulți sympathie.
 Căci țera e stricată de domnī ce p'acest tron
 Trecură-o tristă viață de la ospet la somn.

(se aude viersuri de bucurie pe strade.)

Poporul se adună și strigă să trăiască:
 Stefan ! El imi uréđă mărirea strămoșască,
 Si viață d'altă dată : vis dulce ce-a visat
 Si nu se implinesce ! El crede ne-ncetăt
 In orî ce domn ce vine în orî și ce schimbare,
 Că o să vie încă vre un Stefan cel mare!
 Să scape astă țéră de crucei sef călař
 D'afară și din untru ce sunt cu mult mai răi !

(Se aude afară sgomote mari.)

Voci în popor.

Trăiască Stefan Gheorghe.

Stefan Gheorghe (salutind la ferestă)

Trăiască și poporul !

(revenind.)

Vai ! adi imi strigă ura și toti imi pörtă dorul,
 Adi mă primesc pe mine cu laude și florii,
 Si măne tot aceiași, ușori și schimbători,
 Ca vînturile ; pietre v'or arunca în mine !
 Domnia e ca nunta ce are dile line,
 Voióse, fericite la început său,
 Si daca trece timpul, tot se preface-n rău !

Intră vătaful Andricu care dice :

Vasile Lupu fuge ! se dice că a pornit
 La hatmanul Smielinski... se duce, umilit
 Să céră ajutorul ?...

Stefan Gheorghe.

El ii va da ostire :

Ie cuscru; dar nu-mi pasă d'a lor înpotrivire !
 Matei și cu Racoți ne vin în ajutor,

Ei însuși în persónă cu tótă óstea lor.
 De astădă mě voiū unge ca Domn p'acéstă téra.
 Dar Dómna ce se face ? trecut'a de hotară ?

Andricu.

Trecut'a la Suceava cu cete de soldați.

St. Gheorghe.

Sě plece; dar sě trecă hotarul, n'o lăsați !
 Ea are se-mi plătescă o veche datorie.
 Voiū face luř Vasile ce mi a făcut el mie.

Ceř din ainte, boerř ; ostaři.

(se aud strigăři de bucurie afară.)

Mai mulți boerř.

Hăveșescu

Moldova e scăpată de Domnul cel mai reř.
 Mulți ař avut a geme de jugul greř al sěř.
 Boerř și poporul, mai mult cei ce în lume
 Si-ař fost legat ursita de tronuř, d'al seř nume !

Stefan Gheorghe.

Nu osinditř usure pe cei care Domnesc !
 Eř sunt ce sunt supušti pe care-ř cărmuiesc.
 Orř unde robul nasce, tyranul se ivesce:
 El nasce unde-un popol la voie-ř se robesce.
 Când e reř domnul térii, poporul este reř :
 El suferind robia merită jugul seř.
 Acolo unde popoli sunt demni d'a lor robie ,
 Eř luptă se-n térescă tyran și tyranie;
 Dar unde neatârnarea și dreptul ei măresc,
 Nu-nclină a lui frunte ; ci pe tyranř lovesc !
 Veř se cunoscř un popol corrupt ce jugu-ř place ?
 Vedř daca ne dreptatea o suferă și tace.
 Vedř daca el mai are de dreptuř cunoșciință.
 Vedř daca interesul ři schimbă a lui credință.
 Aruncă-a ta privire, trecând p'acest pămînt
 Precum arunci în cale-ř vederea p'un mormînt

Căci acolo nu este , nică viață, nică tărie.
 Căci vițiu uscat'a ori ce a fost junie.
 Un popol care luptă tyrani a 'ntărī,
 Nu merită al plângere, nu merită-a mai fi.
 Cât cela ce domnesce va sci să fie tare ,
 Și demn să pórte sceptrul, românul va fi mare,
 Căci némul nu cubóra în móre și în somn
 De cât când moliciunea se urcă p'al seū tron.
 Un tron aduce drepturi ; dar dă și datorie ;
 Oră care este Domnul dator e se susție
 Acele drepturi sănte, cu armele în măň.
 Acésta fu Domnia odată la Romăni.
 Nu pót fi dreptate și viață-aici în țéră
 Pe cât Moldova nóstřa va fi căduta-n héră.
 A nóstřa datorie de Domn, ori care-ar fi,
 Ne chiamă a învinge, ne chiamă a muri !
 Voiū face datoria, ce tronul cere mie
 Căci numai asfel Domnii ař drept pe tron să fie !

Mai multe voci.

Trăiască Stefan Gheorghe !

Stefan Gheorghe.

Mě ascultați, boeri,
 Să nu mai facem astădi ce am făcut noi eri !
 Voř cărmui Moldova cu ómeni mari de nume
 De inimî, și de minte, să fiú mare în lume;
 Și ca să fiú, ministri mari ómeni eú doresc ,
 Ca eú ce stař d'asupra, măi mult să mě măresc !

(la oparte.)

Eú dic aceste vorbe frumóse de mărire ;
 Dar vař ! nu este-n țéră putere, fericire !
 Nu este nedreptatea unui tyran sau Domn
 Ce pun în măna-mi arma, ca să dărăm un tron.
 Ci numai resbunarea ce imi privesce mie
 Și ca se-m' pac turbarea ce inima-mi sfășie

Eū fac sě cure valuri de sănge omenesc,
 Romăniî între dînșii cu mórte îi sdrobesc,
 Om muritor, tu nu sciî sě facî nici reû nici bine
 De cât atunci când păsul te-atinge chiar pe tine.
 Întră un curier.

Curierul.

Măria ta, cazaciî cu Timuș aü întrat
 În țéră, opt miî ómeni cu el aü naintat.
 Vasile Lupu încă a strâns ostiri din țéră.
 La Potricanî pe dealuri eî taberî aşedară.

Stefan Gheorghe.

Tu minți. Vasile Lupu sě minți te-a cumpărat.
 De spui tu adevărul, se fiî un blestemat !

Curierul.

Drept spui.

Stefan Gheorghe.

Kemeni Ianoș ostirea o trimise,
 Spătarul Diicu pléca, o blestemate vise
 Ce am d'un timp în cóce, v'ati împlinit acum !
 A nôstră fericire n'a fost de cât un fum ?
 Sě nu perdem tăria, sě adunăm ostire
 Si Dumneđeū va face ce va avea de scire.

(către curier.)

Ce capî conjor pe Lupu ?

Curierul.

Păharnicul Stefan,
 Nepotul seû ; Iordake Cantacuzin muntean...
 El are opt miî ómeni de țéră...

Stefan Gheorghe.

Bărbătie.

Chemați pe Hăveșescu.

(Întră Hăveșescu.)

Stefan Gheorghe.

Îți daü comanda ție.
 Ostire voiî îndată !

Hăveșescu.

Am doăsprece mii.

Stefan Gheorghe.

De voiū învinge astăđi, ferice ai să fi.

SCDNA III.

Pe o stradă la Iași.

Se vede popor adunat.

Un om din popor.

Ce scire de la óste, Vasile e bătut,
Saü Stefan Gheorghe ?

Al doilea cetățean.

Incă nu-mi este cunoscut.

Nebunul vine, (la oparte.)

Să rîdem d'omenire ! sciți voi ce e poporul.

El este totd'auna bun cu biruitorul.

Puțin iî pasă care, vedeți ce mitocanî !
(tare.)

Copii, vă daă o veste. Se bat la Potricanî.

(lumea se adună să asculte.)

Dar Domnul Stefan Gheorghe ca taurul se bate.

Toți.

Trăiască Stefan Gheorghe !

Nebunul.

Pe malurile late

A le Jijiî vine o ciată de călari

Cazaci de aî luî Timuș ce-n calec fără scărî,

Cazacul se aruncă, pe moldovenî respinge.

Mulți moldovenî cădură și focul lor se stinge;

Vitejî se destéptă în nópte d'aă fugit,

Maî jumătate óstea luî Stefan a dosit.

Stefan și cu Kemeni cu ce le mai rămase

Prin codri cu rușine amară se retrase.

Acuma vine Timuș în Iași cu vechiul Demn
Vasile Lupu Vodă se ia el al seū tron.

Mulțimea.

Trăiască Domnul Lupu !

Ăntaiul cetățean.

Jos Stefan trădătorul.

Altă voce.

Trăiască Lupul Vodă ! el e biruitorul.

Nebunul (la oparte.)

Tot este dar isbînda aicea pe pămînt

La cei ce nu au minte ! îngingă, tu ai cuvînt.
(tare.)

Dar ascultați voi încă, copii ce-a mai urmat.
Venit'a Stefan Gheorghe, ca taurul turbat
Si au bătut cazaciî de au perit ca ceața
Când pe mărețul munte s'arată diminetea.
Vasile Lupul Domnul pe loc fu spunđurat
Cu toții ai casei sale, era un blestemat.

O voce.

Da ! blestemat ! să piară !

Altă voce.

Stefan să ne trăiască !

Nebunul.

O Dómne-te indură de viața omenescă !

Alergă omeni și strigă.

O voce.

Vasile Lupu vine !

O altă voce.

Cazaciî-alergați !

(Apare Vasile Lupu.)

Un om de la Spătărie.

Loc ca să trécă Domnul ! mojicii, îngenuchiați !

Nebunul.

Un înțelept găsesce în astă sărbătore

O țără ce trăiesce ; ești un popor ce mōre.
 Tot ce aici se face cu acești robi, popol ăs,
 Nu merită-a se spune mai mult de cât în rîs.

ACTUL IV.

SCENA I.

O Sală în palatul Domnesc din Tărgoviste

Stefan Gheorghe (întrind.)

Mați iatămă odată aici ! dar ce shimbare !
 Cu inima sdrobită d'amară întristare ;
 Invins în bătălie... așa ursita mea
 M'a înșelat, când mie ea dulce îmi ășteptau !
 N'aiente de a perde acăstă bătălie,
 Tot îmi jura credință, tot se plecase mie ;
 Dar când perdiuă ești lupta și cu puterea mea,
 În înfruntări amare urarea se perdea.
 Popor ! în tot d'auna vei fi tu jucăria
 Acelor ce prin tine lucrează se-ți dea robia ?
 Popor copil, vei crede mați mult tu pe cei rei,
 Vei crede tot d'auna ca scăpători ai tei ,
 Căci sciul se te atingă cu vorbe răpitore ?
 O Domn ! tu esci ca arbor pe care vin să sbōre
 Gingașe, dalbe paseră pe cât e înfrunțit,
 Și când a lui cunună sub vînt a vestejît,
 Indată toți îl lasă ! Dar arborele pote
 Să se încarce încă de frunzele lui tóte ?
 Și-atunci !... voiști sci mați bine ce voiști avea să fac
 Cu paserile mele... acumă dar să tac !
Stefan Gheorghe; Matei Basarab; Ghinea; Vărădu.

Matei Basarab.

Ah ! Vino mați aprópe !... voi a ţi percut în urmă

La Potricană bătaia?... dar lupta nu să curmă...
Imi spune, cum fu lupta?

Stefan Gheorghe,

Cazaci î numeroși,

Atâtăi precât sunt dile în ani ce-i frumosă
Ce fac o viață-n trégă de om, se arătară.
Când a le nóstre cete în fugă îi luară
Pe dorobani. cădură d'odată peste noș
Ca lupii ce s'aruncă în turmele de oř ..
Abia scăpau cu viață...

Matei Basarab.

Ei ař de gând să vie
Aice cu resboiul? aşa imi scrie mie...

Stefan Gheorghe.

Ař și intrat ia tără.

Matei Basarab.

Dar am trimis spre ei,
Pe Diicu vel Spătarul și cu ostăși d'ai mei
Ca să-i oprescă calea...

Ceř dinainte, un curier.

Curierul.

Vasile vodă este în tără... a învins
Pe Diicu vel Spătarul: Focșani ia coprins,
Vin cetele cazace cum vine vijelia.

Matei Basarab.

Oră unde nu iař parte, se perde bătălia!
Aşa în noa luptă eř nu sunt de prisos.

Vărzarul paharnicu.

Să ne găndim la pace?

Matei Basarab.

Vorbesci ca un fricos!

Vărzarul pah.

N'aveřti ostire strănsă, noř nu v'om birui...

Matei Basarab.

Așa dar să ne punem cu toții a muri,
 De frică a perde viața?... nu! frica nu m'abate!
 Cu șapte mii de șmeni ce am aici m'oiu bate.
 Tu nu scii să întîmpini cu suflet de bărbat
 Nenorociri ce-n viață ursita a lăsat?
 Când dece șmeni numai aș să-mi urmeze mie,
 Voiu merge a mă bate căci este-o datorie.
 Voiu numele-mi să aibă mai mult de cât o di
 Aici în lume viață, voiu merge a muri.
 A sci să mori în luptă, e încă a învinge!
 Ah! dacă vre odată tăria se va stinge
 În popoul acesta, tot sufletul robit
 Va cugeta ca tine, tu care-ai putredit!
 Ce nu poți de a ți face o săntă datorie
 De cât cu siguranță da-n vinge! mișelie!

(către Stefan Gheorghe vodă.)

Anđi tu, moldovene din neamul meu român,
 Ce spune astăđi mie ast venetic bâtrân?
 Așa sunt toți streinii, n'aș inimă de tără.
 Ban! ban! nimica alta... oî se-i arunc afară.
 La Finta mă voi duce cu șapte mii bărbăți
 Dar tară prin vitejie și-n lupte învățăți!
 Să dovedim acolo, prin o voință-adincă
 Că patria lui Negru nu este mórtă încă!

SCENA II.

In cort în tabăra de la Finta.

Dijcu Spătarul, singur.

N'am fi percut bătaia, nică de la Potricană
 Nică cele ce urmară la Milcov, la Focșani.
 Ești am voit să perdem! nu va se-mă dea el mie
 Domnia din Moldova, nică pentru ei să fie!

Intră Matei Basarab. și Stefan Gheorghe.
Mathei.

Spătare perdi bătaia ori unde te găsescă.
 În cele mai din urmă te lași se te sdrobescă
 La Milcov! și să prade Focșani cu urgie!

Diicu Spătarul.

In Prahova bătaia fu priinciosă mie.
 Doi căpitană de frunte cazaciă a perdut.

Mathei Basarab.

Sunt jocuri tóte acestea; bătae n'am vedut.
 (Intră un curier.)

Curierul.

Pre înaltate Dómne! ostirea căzăcescă
 La Cocorescă se află; în casa boerescă
 Remase astă nopte Timuș; când a plecat
 El caselor, grădinii în urmă foc a dat.

Mathei.

Scii câți sunt ei în număr? Sunt noă mii munteni.

Curierul.

De doă ori pe-atâta cazaci și moldoveni.
 Sunt, Dómne. moldoveni opt miile am audit.

Mathei.

Ne-om bate fie care ca doi.

(S'aude sunetul unei trumbițe.)

Un ostaș.

Sol a venit.

Mathei.

Il voiū.

(Intră Solul.)

Soluł.

Vasile Domnul prin viersul meu îți dice
 De vei cu-a ta ostire se te ridici d'oice,
 Indată să dai arme, merinde, pe Stefan,

Și cheltuiala tótă resboiuluſ d'un an.
 El ſtie laſă viața precum ſi-a ta Domnie ?“
 Iar daca a ta frunte ſe-nalță cu măndrie,
 El va veni la tine ſe ſmulgă barba ta.
 Iar al ſeu fiu mai mare pe tronuſ va urca.

Mathei Basarab.

Veſ ſpune lui Vasile ſe vie cu putere
 Se ia aceste bunuri ce de la mine cere.
 Desprețuiesc cazacii ſi tare rid de el.
 Mai ſpune tu din partei că el eſte mișel,
 Căci vine cu ſtreinul ſe bată România.

Solul.

Rěu faci de nu faci pace : perdi téra ſi Domnia.
 (Solul eſe.)

Mathei Basarab.

Căti ómeni ai, Stefane ?
 Stefan Gheorghe.
 Trei ſute moldoveni,

Aleſi.

Mathei.

Poloni ?

Dicu Spătarul.

O mie-călări, mai mulți Seimeni.
 Si dorobanți de téra, ſecu, ſi ungurime.
 Dar cetele din urmă la număr ſunt puține.

Mathei.

Dați ſemnul de bătaie ! un cal acum doresc
 Se trec oſtirea-n față, căci voiū că ſe-i vorbesc.
 Eū voiū lua comanda. Iar ſtie cer ertare,
 O patrie Romăna, de săngele teu care
 Aici o ſe ſe verſe, Români cu Români
 Se luptă, vaſ ! puterea din ei făcu păgăni !

SCENA III.

In cort din tabăra lui Timuș.

Vasile Lupu. Timuș.

Solul.

Mathei nu va de pace-nici să audă el.

Și îți trimite vorba amără de: mișel !

Timuș.

Indată să încépă bătaia !

Vasile Lupu.

Nu ! ci măne.

Ti-e óstea obosită de cale, să amâne

Lovirea !

Solul.

Nu se póte, munteni sunt în rând,

Vin, semnul de bătaie aú dat, plecați curind.

Vasile Lupu.

Timuș-ce faci ? Ce este acéstă nepăsare,

Ostirea căzăcescă sub tine rind nu are,

Tu nu-asculți pe nimeni și capii nu te-asult.

Lipsesce rînduiala, acésta este mult.

Vom perde bătălia.

Timuș.

Ostirea cazăcescă

Chiar obosită, bate ostirea muntenesnă

Și orí ce altă óste.

Vasile Lupi.

N'ai plan de a lupta,

Nu scii nimic de locul ce trebni a lua.

Mathei păstréďă locul cel bun ; orí ce lovire

Nu póte rěu se-ř facă.

Timuș.

Mathei n'are ostire,

Sunt ómeni de hărtie, eú suflu și ei per,

Tu ai să vezi ca ceața urcănduse la cer
 Grămedă nenumărate de suflete, răbdare !
 Tot este pus la cale, nu este nepăsare.

Un colonel cazac.

Vrăjmașul se arată !

Timuș.

Se dea semn de resboiu.

(Se scolă beat dupe pat și căntă.)

Aidem la bătălie ! vă bat pe toți pe voi.

Vasile Lupu.

Oh ! ce ne fericire !

(către paharnicul Stefănică care intră)

Nepôte, noî nainte !

Să-n vingem sau Moldova se schimbe în morminte !

(Se aud trîmbite.)

SCENA IV.

In cort ță tabără din Finta.

Stefan Gheorghe.

Se bat măreț muntenii când Domnul lor e tare
 Și scie cum se-i ducă la foc, pericol mare !
 Pe Roșiî îi goniră germanii pân la cort.
 Mathei nu perde mintea-și ochiul lui se port
 Pe aripa din drépta, acolo el se duce
 Infrângă călărimea moldoviî și streluce
 Antăia biruință. Când Timuș a lovit
 În centru, și în stânga, Mathei a revenit;
 Acolo-cu turbare, se hotărască sôrtea.
 Acolo și cazaciî, căind, resuflă mórtea !
 În stânga călărimea Polonă a-n cărcat
 Cu sabia în mână; pămîntu-a tremurat.
 O plóie cu furtună se varsă de o dată
 În față ostii care se vede fărămată.
 Copaciî se restornă și fac un sunet greu

Gem ape, ploie, vîntul; e a lui Dumnezeu
Urgie; Moldovenii daă dosul, îi urmădă
Cazaci, Mathei vodă ostirea-m bărbătedă.

(Intră Diicu Spătarul și alții.)

Diicu.

Mathei nu merge bine, picioru-l e rănit.
Peicul lăngă dînsul în dată ce-aș simțit,
A alergat se-l ție pe cal; dar Domnul mare
L'a înbrâncit, în luptă el vré să stea călare,
Și óstea-m bărbătedă ca când n'ar fi nimic,
Ascunde a lui răna; Mathei este-un voinic.

(Intră Mathei Basarab adus pe măni de ostași; îl pun pe un pat.)

Mathei.

Un medic! n'aveți teamă! o rană ce pistesce;
Bataia-l căstigată; e tot ce trebuiesce.
Iți mulțumesc, o Dóme, că-n lume am venit
Pe când Românul scie a fi ne birujt,
Și pôte să căstige cu armele în mănă
El singur dreptul tării și cinstea sa Română.
Cădutaă mulți din óstea Moldovei lucru-amar!

Diicu Spătarul.

Peri stolnicul Bucium, Hristodor căminar,
Din capi căzăcimea a fost multă perire.

Mathei Basarab.

Lui Dumnezeu să facem cu toții mulțumire,
Căci de la el isbînda să coborit pe noi.
Stefan îți daă ostire și plécă către voi,
Ia tronul, ia Domnia! tu Diicule Spătare,
Veți fugări vrăjmașii; nu voiă fapte barbare.

SCENA V.

Săb un cort, în tabără (e noapte.)

Stefan Gheorghe.

O mare vijelie cu plóie, a trecut

Și-n tabăra streină d'odată a cădut,
 Pe când la noi, nimica! acéstă plóie tare,
 A hotărfit isbinda în astă luptă mare.
 Mathei mi a dat ostirea, ca să-i gonesc cumplit,
 Eu iam sdrobit la Sirka... Vasile a fugit
 Și, în Suceava mîndră în care se ascunde,
 A lui frumósă Dómna, eū caut a pâtrunde.
 Tot alergind cu gîndul să puī măna pe ea,
 Simt că acum, trăiesce în cugetarea mea,
 Arđind de frumusețe, de nobilă măndrie,
 Frumósă ca lumina ce trece-n vijelie!

(El începe să aromește, culcat pe o bancă.)

Ce vii! frumósă umbră? dar vin! eū te iubesc!
 Ai părăsit tu óre locașul pământesc
 Și sufletu-ți se-n turnă acuma către mine,
 Saú o visare dulce îmă pôrtă către tine,
 A mea închipuire? Vaî! daca aî depus
 Aceste lanțuri crude ce-n lume-te-aü supus
 Și aî sburat ferice în negrele deșerte
 De aer, spune mie se-m pac aceste certe
 Și lupte săngeróse, căci pentru tine eū
 In a Suceavei pôrtă infig paloșul meu.

Umbra Dómnei.

Nu; om plin de crudime! eū încă sunt în viață,
 Sub forma de femeie ce ochii tei resfață.
 Nu am percut nimica din nurii pămîntesc,
 (desface vîlul ei și lasă să-i se vadă fața și părul ce-i cade pe umeri
 rîurind.)

Aî dis că sunt frumósă... nu vei să mă privescă?...
 Vin! a iubirii cupă e plină, e spumată.
 De fermecul ei dulce, tu bea și te-imbată!
 Căci vîntul o să sufe și florile cercescă
 Să vor păli îndată! vin, vin, de mă iubescă!
 Înins d'a ta dorință ca să pâtrundă la mine,

*

Tu ař a trece încă, prin sănge, lacrimi, chine...
Eř viř de bună voie, ţi-a duc ce ař cerut...

Stefan Gheorghe, (vorbind în somn.)

Vin, tu frumósă rađă ce sōrele-a perduť!
De când eř sunt ū lume, tu mě-amăgesci pe mine!
Vin, și revarsa-n cale-mi și viață și lumine?

Umbra Dómnei.

Nu sunt în chipuire ce visele produc;
Sunt Dómna, sunt femeie, și ţie iți aduc
Comori de frumusețe, plăcere nesfărșită.

(săde lăngă dînsul.)

Pe când ne fericirea adórme obosită
Și timpul ia în sboruř pe slabul muritor,
Ce ne-n grijind acumul, privesce-n viitor,
O di e viața nóstră! și roa dupe flóre
Nu este mai plăpărdă sub rađele de sōre.
Prefumul ce se-nalță din cupa unui crin,
E viața nóstră-n lume .. să nu uiți că murim!
Dar înima-mi e plină d'amor și de plăcere.
Vedeli-nóptea este-adincă și plină de mystere.
De astăđi păňă măne scim noř ce s'o-ntâmplă
Pe sinul meū grăbesce de plécă fruntea ta.
Mě lasă a depune nectarul guriř mele
Pe fruntea ta bătută de a le vietii rele,
Așa precum plăpăndul și delicatul crin
Pe vîntul dulce-al seriř aruncă-al seř suspin.
Adormi, durere-a lumiř! voř ore fugătore
Veniți și beți cu mine plăcerile ușore!

(iř intinde mănila.)

Dar e tăđiu- ascultă! tu nu ař audit
Căntările de paseră ce diaoa a vestit?
E diaoa ce sosește și care iți aduce
Un tron, un nume mare și răsbunarea dulce!...

Stefan Gheorghe.

Nu este încă diaoa ce ochii tei resfătă.
E ȳmbetul junei ȳi ce luce p'ata față.

Umbra Dómnii.

Nu vedî tu diminéta cu p'erul aurin,
Cu rumenele bude!

Stefan Gheorghe.

E buda-ȳi de rubin

Ce pare printre valul cositei negră, lină
Ușure aurită ca norul de lumină,
Câud luna se ascunde sub piscul frftunos,

Umbra Dómnii.

N'audî privigătoreea cu viersu-ȳ amoroș
Ce căntă-a sa iubire în valea înroată?

Stefan Gheorghe.

E viersul teu cel dulce ce-auđul meu imbată.
De ce fugi de lumină? pe drumul lor ceresc,
Nu pot se se 'ntelnescă doi sorî? se pismuesc?

Umbra Dómnii.

E alba diminéta cu cenele în roă
Că nótpea se redică ea ne vestesce noă.
Amoru-ȳ fiu al umbrei și-al dulcelui myster

Când diaoa se arată, el fuge către cer.

E diaoa care vine; bea dar cu bucurie
Din buđa mea ce arde, cerésca-ȳ ambrosie.
Ce înterđii? de spini de ruje te sfiesci?

Întepă ruja; însă te lasă se-o repesci.

Amorul nu ascultă, gonesce cuvîntarea.

Rușinea să inhére, el a chemat uitarea.

Nectarul p'a mea buđa se varsă, vin, il bea!
E viața, morî; dar sôrbe, suflarea dulce-a mea
Suflare-n bâlsamită ce dă placere, viață,
Ca frageda recore ce varsă-o diminéta,
Din cóma-ȳ poleită, din sinul ei de florî,

Din mana-sa de ambru goniind aī nopoii nori.
 Vin ! fața mea sub ochi-ți feric se lumină,
 Așa precum la sōre în-vie o grădină.
 Vin , varsă a lor rađă, desvoltă rēpitor
 Aceste florī născute când suflă-un dulce-amor.
 Culege tot ce-î roă, prefum, amor, plăcere
 Precum un roiū culege din florī o dulce miere !
 Tu aī dorit aceste comori ceresci de nuri.
 Imbătate de ele ! sunt flōre de păduri
 Perdută. frumusețea-mi ce face-a ta uimire.
 Nu-și a deschis ea vělul de cât la o privire.
 Recōrea astor bude, curatul lor rubin,
 Sufarea mbălsămită, ce lasă al meū sin,
 Și flacăra cea vie ce stinul meū aprinde
 Vestesc că-amorul dulce acum ăntai mě prinde.
 Culege flōrea dilei n'ainte d'a păli.
 Femeia este flōre, și flōrea e d'o di.

(umbra dispare.)

Stefan Gheorghe, (stergânduse la ochi.)
Ea s'a topit ca visul ! pre viul Dumnedeu ..
 (Strigă.)

SCENA VI.

Stefan Gheorghe ; Vătaful Andricu.

Stefan Gheorghe.

Nu aī văđut pe nimeni, eșind din cortul meū ?

Vătaful Andricu.

Pe nimeni !

Stefan Gheorghe.

Nălucire a găndurilor mele !...

Departate este diao ?

Vătaful Andricu.

Albitau multe stele

Și răsăritul luce în podobit de dor !

Stefan Gheorghe.

E timpul să se scôle vitejii luptători !
Ce i din ainte, căpitani de oaste.

Un căpitan.

Aduc o veste bună. Vasile Domnul țără
La Hanul, astă nopte fu pradă a văndărilă :
A fost la cel din urmă să ceară ajutor ;
Dar hanul îl închise...

Stefan Gheorghe.

Trufașul domnitor !

Scăparăm dar de unul ! dar Timuș e-n cetate ! ...
Cu ori ce preț chiar astăzi noi cată a străbate
În aste țiduri negre ! Semnalul dar să dați
De luptă ! și năvala frumos să-o îmbinați !
N-am teamă că ostașii să n'ăibă cutedare :
Mă e teamă de prea multă, prea iute-n ferbintare ...
Să se aducă calu'mi !

(Căpitani se retrag.)

Stefan Gheorghe, Andricu.

Stefan Gheorghe.

Așa se va-n plini
Acăstă răsbunare; așa dar eū voiū fi
Domn în acăstă țără ! Vasile-i în robie
Și Dómna lu... .

Andricul.

D'acuma a să se plece ție ...

Stefan Gheorghe.

Trăsnesc tunul ? ... lupta începe... calul meū ?
Dă-mi armele îndată ? ... tu nu scii ce simt eu ? ...
(Se armează.)

Ce foc pătrunde sinu-mi ; tu n'ai o răsbunare
Că să aștepți din luptă, și-un tron, și-un nume mare,
O lume de dorințe ce vin și își dîmbesc
Și când vei a le prinde, se sting, se risipesc !

Vedî tu, acéstă Dómnă, eü voiü së fie-a mea !
 Căci rana ce odată eü am primit e rea,
 Deschisă ; mě supune, și timpul ce se duce
 Mai mult o venineadă, mai multă hrană-aduce.

Cei din aiute, Căpitanul.

Căpitanul.

Aşa cum picătura prin pietre a trecut,
 O veste din cetate la noi a răsbatut :
 Timuș e mort: o bombă din a le nóstre arme
 Cădut'a längă dinsul și a cătat së sfarne
 O ladă; astă ladă spärgânduse cumplit,
 O țandără lovindu-l, cazacul a murit,

Stefan Gheorghe.

Asaltul së începă!... îmă dată un steag în mână !
 (bubuitul tnnului și strigări se aud)

O parte dela ăidură acolo se derimă ?

SCENA VII.

O cameră în sala domnescă în Suceava.

Dómdna, singură, (seulinduse.)
 Së varsă dorî de ăioă, o luptă va mai fi
 Și lupta cea din urmă ! dar tu, frumósă dî,
 Ce îmă aduci tu mie ? aduci tu fericire
 Saă lacrimi și robie, și doliu și peire ?
 Aș vrea mysteru-acesta din buda-ți de rubin
 Să spintecă ferice etherul de senin,
 Se vie pân la mine, și mie se-mă dea scire
 Ce-a hotărît ursita prin tainecele-i fire !
 Amară resbunare acum se va-n plini !
 Ursita ce m'astéptă mult eü doresc a sci.
 În timpu-acestor lupte, și lungă suferire,
 Ca o plăcută bôre, o tragedă simțire
 Se légană și varsă nectarul cel ceresc.

Ce tinerețea-mbată: mi-e frică că-l înbesc!...
 De va cădea cetatea, ce sărtă îl astăptă?
 El va muri sub ura ce ne-nchetă destăptă
 În sufletul lui Stefan o certă din trecut...
 Să poată să se ducă?...

Intră Toma Vornicu

Bătaia a-n ceput.

Nu scim ce o să fie... dar sciū că e mai bine,
 Să scapă curind d'aicea (la oparte.) amorul arde-n mine!
 Cât este de frumosă! ce suflet delicat!
 E timpul a io spune; nu este un păcat.
 Scim noi ce o să fie de astăzi până-n séră?
 De voiū muri, se-o scie.

Dómna.

Domnia fuse céră.
 Ce se topă la focul de patimă ómenescă!
 Dar pentru ce esci palid și-adinc pară că gindescă?

Toma Vornicul.

Mă-n trăbi de ce sunt palid? și ginditor? voiū spune
 Dar să nu ridă o Dómna, d'acéstă slăbiciune.
 Iubesc pe o femeie.

Dómna.

Iubescă? și nu mă ai spus?
 O teneră fecioră munteană te-a supus?
 Dar e frumosă?

Toma.

Ați dice veđind frumosă-î față
 Că diorele aü încă o soră-aici în viață.
 Nimic nu e mai dulce ca chipul ei ceresc!
 Corónă și mărire și nume se pălesc
 Când ochii-n a lor radă, cerescă strălucire.
 Lumină cum luce-n aer a stelelor dimbire!

Dómna.

Și o iubescă?

Toma.

Me-n bată d'amor și de plăceri
Precum îmbată cerul repitele vederi.
Ea face viața-mi dulce, precum lumina vie
Ce poleesc fruntea de nor de vijelie.

Dómna.

Dar esci percut! Ea scie că asfel o iubesci?

Toma.

Nu scie.

Dómna.

Cine este.

Toma.

O las că se-o ghicesci.

Dómna.

Ghicesc, nu-ți dați dreptate, e o copilărie.
Va trece, nici odată nu mă ar fi venit mie
În gînd se-mă dai cuvîntul d'acesta să te cert.
Vedî, nu îți dic nimica, ba încă ești te ert.
Ca de acum n'aînte să tacă, să aînă putere
A-n vinge o simtire nebună, Dómna-ți cere.

Toma.

Maî bine cere-mă viața, ferică o voiă da..
Ești sunt stăpân pe viață nu, pe iubirea mea.
Pe fruntea mea-n tristată revarsă o privire
Ca o cerescă rajdă, să mor de fericire!

Dómna.

De ce acea simtire în sîn n'o înevescă?
Cădută din mărire pe ceia ce iubescă
Veî să o vedî? veî lacrimi în ochii se-lucescă
Veî umbrele trădării pe frunte-i să plutescă?

Intră Stefănuță.

Stefănuță.

Timuș, lovit d'o bombă, în cortul a murit.

Dómna.

Acum nu mai remâne nimica de dorit ?

Toma Vornicul.

Să părăsim cetatea !

Stefanuță.

Dar e înconjurate
De ostile streine...

Dómna.

Ursita-î ne-mpăcată !
Lovescă dar asupră-mi ! voiă astepta aci.
Și de va fi scris mórtea, ei bine ! voiă muri !

Toma (către Dómna.)

Oh ! v'om muri-n preună !

Intră Astrologul.

Astrologul.

Asaltul daă d'afară.
Orașul cere pacea; muntenii dărămară
Mați multe părți din țiduri și întră ne-n cetat
Ca apa ce pătrunde în vasul fărămat
Pe mări vijelióse...

Dómna.

Ce mai putem dar face ?
Capitulind, să cerem ca să ne lase pace ?

Astrologul.

E prea târdiu acum... indată ei vor fi
Aici.

Dómna.

Atuncea, vie ! mai bine voiă muri !
Cei din ainte, ostași, mai pe urmă Stefan Gheorghe.
(se aud strigări afară.)

Un ostaș.

Aici, băeti, pe dinși !

Un alt ostaș.

Ah ! iată o femeie...
O iați, căci e gingeșă !...

Alt ostaș.

Vedî n'are ea vr'o cheie ?
S'o dai aici !

Cel d'al doilea ostaș.

Puicuță, ia vin pe peptul meu ?
Nu sci de când te caut aici în țără eū !...
Muream de dor de tine !...

(ostașii rid.)

Cel din tăiu ostaș.

De unde sci tu ore ?

Al doilea ostaș.

De unde dar din Doină (căntă).

Inima ī e o vulvóre,
Sufletul ei este-o bóre.
Ochiī ei sunt foc de sóre,
Fața este o lumină,
Sinul ei e o grădină,
De crini și de ruje plină.
Păru-ī umbra plutitóre.
Trupul arbor în ninsóre.

(Ostașii se luptă care se o ia.)

Toma Vornicul (se cotind sabia.)

Te trage de acolo ! sau viața tăi am luat !

Al doilea ostaș.

Scurtați din capu-ī virful căci e cam țuguiat !

(ostașii tabără pe dinsul.)

vine.

Stefan Gheorghe.

Ce faceți voi acolo ? ostași sinteți cu nume !
Păgăni sinteți cu fapta ! în lături, vi se spune !...

(ostașii se retrag și es.)

Stefan Gheorghe către Dómna.)

Vin, Dómna, nu aï témă, apropiete, vin!

Tu tremuri ca scânteia ce iarna-n ger dërim.

Dómna.

Tyrane! de-mi tu pace! și dute de aice!

Eram în astă lume voiasă și ferice.

Tu aï schimbat în lacrimi, în chine, în dureri
Sub pasurile mele poteca de plăceri.

Tu aï trădat pe Domnul ce se-n creduse-n tine.

Tu te-aï vîndut, tyrane, dorințelor streine,

P'un tron, cu hotărîre din tare, se-l slăbesci,
Se-l faci ca al teu suflet, ca el se-l umilesci!

Tu ne-aï răpit domnia ce ca un dulce sóre

Vârsa p'acéstă téra o viață-n floritóre.

Vasile dase térii lumină și sciinți;

Prin scoli el ridicase chrestinele credinți,

nobilase dorul de téra, de jertfire.

A fi din a sa téra era o fericire.

Ce aï adus în locu-i? tu tóte le-aï stricat

Și la streini veneticî tu pradă téri a-i dat.

Acuma pune biruri și vinde tot ce are

De la străbuni acéstă Moldovă în păstrare.

Moși și vase sănte se saturî pe aï tei,

Ne săturați, mari turme de furî și de călări.

Și di, făr de rușine că Domnul ce se duse

In datoriî, prin pradă, el téra abătuse,

Tyran tu îl numesce, și vîndător-mai di.

Căci nimeni nu respunde, tu singur poți vorbi.

Ia arma calomniî! adesea isbutesce.

Ea este ca tăciune: nu arde; dar mănesce.

Stefan Gheorghe.

Impacă-acea mănie în care tu te duci.

Ea n'are drept se verse în ochii cei mai dulci

Văpaia sa de ură!

Dómna.

Tu esci un demon care
 Nică lege, nică ruşine nici conştiinţă n'are.
 Şi nerecunoşinta ce este legea ta,
 În dorul teu de bine, tu cauţi a scuda.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunoşci tu încă!

Dómna.

Esci demon în fiinţă.
 N'ai inimă, puterea e tótă-a ta credinţă.

Stefan Gheorghe.

Nu mă cunoşci, ved bine, puterea o iubesc
 Nu pentru că-i puterea; dar pentru că găsesc
 În trînsa visul dulce ce-imbată a mea viaţă,
 Ast vis de fericire, plăcere şi dulceaţă.
 O dulce frumuseţe, demon sau Dumnezeu,
 Sub chipul de femeie uimesce ochiul meu.
 Am returnat domnia Moldoviî prin trădare,
 Am înecat în sănge acéstă teră mare,
 Am ridicat pe sînu prădi, sabie şi foc
 Aşa fi făcut cenuşa şi om şi acest loc.
 Şi tôte-aceste rele eū le-am făcut în lume,
 Nu pentru tronul terii, nu ca se mă fac un nume;
 Căci tronul este grija, mărirea este-un vis
 Ce pe al lumii aburi desertaciune-a scris;
 Un foc ardea în sînu-mă, o flacara-turbată
 Simtire ne-n telésă ce fermecă, imbată:
 Amorul teu cel dulce, va! tot ce-am făcut eū.
 Făcut'am pentru tine şi pentru-amorul teu.

Dómna.

Tu minţi tu esci un demon ispititor, ruşine!
 Eū te urăsc! ved mórtea, ved tartarul în tine.

Stefan Gheorghe.

Eū te iubesc, şi-n sînuşti privesc un dulce raiu.

In ochi^l tei un sōre din dilele de măiu
 In buđa ta suflarea de dulce ambrosie
 Ce varsă-n sînul serii o rujă de cămpie.
 Se beau acea suflare și apoï pociu se mor.

Dómna.

Se-mi bei a mea suflare, tu demon trădător!
 Mai bine se-o bea mórtdea! Iar tu se aî în lume
 O viață lungă! omul vîrtos la al teu nume
 Tăcerea së păstrede! se vedî în jurul teu,
 Tot ce-aî făcut tu bine, privit de toți ca rěa.

Stefan Gheorghe.

Cuvintele ce-n fruntă venite de la tine
 Sunt înțepări de rujă, căci ruja are spine.
 Eü te iubesc.

Dómna.

Pămîntul, și cerul răbdător
 Aü ca së vađă încă pe tron ast trădător
 Dar cerul ce trădarea lovesce-n fie-care,
 Rebdav'a o domnie născută din trădare?

Stefan Gheorghe.

Imi trebuia puterea, și tronul, și ostirea
 Ca së ajung la tine; la tine fericirea
 Më învita cer, aer, și viață, Dumneđeū
 Tot ce-mi plăcea în lume vedeam în sînul teu,
 Ca paserî infocate ce-n aere se scaldă,
 Ca vînturi ce se-mbată în primăvara caldă,
 Ca stele ce scântee în sere de plăceri
 In dulcele deșerte ce se întind sub ceri,
 Pe rujele și crini^l ce sînul tî în-cunună
 Se îmbăta ferice iubirea mea nebună.
 Nu mi face dar mustrare de cele ce-am făcut;
 Ca së ajung la tine prin sănge am trecut.
 Căci te iubesc, o Dómna! poți së tînjesci amorul
 Ce tu însufi? Cine tî a spns vr'o dată dorul

Ce sufer pentru tine ? oh : daca tu ai sci
 Ce flacără mă arde, tu chiar te-ai îmblindă,
 Și ca un cer d'aramă ce varsă pe o flóre
 Palită ploiea dulce și bine făcătore,
 Și asfel îi dă viață, tu pôte aî lăsa
 Pe focul ce mă arde, o lacrimă-a pica !

Dómna.

O prefăcătorie ! satana este-n tine ;

Stefan Gheorghe.

Amorul, nu satana, domină-acum în mine.
 Se eră oră ce greșală, și inima tăi dau eș
 Cu măna și cu tronul, își jur pe Dumnezeu !

Dómna.

Nu voi se mă dai tu măna ! femeia lui Vasile
 Nu va neca-n rășine amarele ei dile.
 Ea va muri mai bine de cât a tăi se da,
 Pe sociul ei în viață, ea nu pôte uita.

Stefan Gheorghe.

O slabă picătură cădind cu ne-n cetare
 Pe marmor, îl scobesc; a mea iubire mare
 În inima ta crudă va sci așă face-un loc.
 Nu sci și ce este încă o inimă de foc !
 E sôrele el care oră ce înbrătișădă
 În dată infloresce, sau îl în-flăcăreadă.
 Și ghiața o topesce, și-n flăcărat o bea.
 Nu veți scăpa de mine frumosă Dómna-a mea.
 Așa te hotărasce și uită oră ce rele,
 Căci tu le esci datore chiar frumuseții tele !
 Un milion de viețe de omeni sunt puțin
 Pe lăngă-acele buđe ce-n cadră un rubin
 În care ochiul vede prin dulcea sa lucire
 Săruturi graciouse născând într-o dimbire.
 Coróna nu îi nimica pe lăngă pĕru-umbros
 Ce rîură în valuri când sinul teu frumos

Insemnă a le vieții adeveriri plăcute.

Oh ! cerul și pământul ar vré se le sărute !

Dómna.

Cu asfel de cuvinte nu mă vei amăgi.

Stefan Gheorghe.

Tu ați a mea iubire ; tu Dómna îmi vei fi.

Te hotărască-n dată ?

Dómna.

Nu-am credință-n tine !

Stefan Gheorghe.

(Heveșescu care intră.)

Ostași tei te chiamă, tot să curmat eu bine.

Am prins cu arma-n măna nepoții amândoi

Ați Domnului Vasile.

Stefan Gheorghe.

La Bucuiescă la noi

Se-i duci ! Să duci pe Toma Cantacozin, cu nume.

Și pe frumosă Dómna ! ea este-a mea lume !

Heveșescu.

Mulțimea se adună să-ți strigă să trăiesci !

Stefan Gheorghe.

Ea strigă tot d'auна, aşa dupe cum escă,

Când Domnul să trăiescă, când Domnul se nu fie !

Nu înțelegi tu ore că este nebunie ?

Nu pune preț p'acăsta ! poporul ce urădă,

Nu este, nu, poporul, ci-un om ce l înbiazdă.

El nu scie nimica de întrigi, de boeri :

Tot ce el scie încă, sunt a le lui dureri.

El crede șarlatanii, ce-i spun d'a lui durere.

Așa sunt cei ce sufer. Iau ferea chiar în miere.

Să nu faci uneltirea ce alți Domni au făcut.

Cu cete poporane : cu toți ei au căzut.

Voci afară.

Trăiască Stefan Gheorghe ! trăiască Domnitorul

Alte voci.

Jos Lupu! jos tyranul ! jos, jos pe trădătorull
Stefan Gheorghe.

Comedie-omenescă ! nimic nu s'a schimbat
De când trăiesce lumea ! om ! aî întărđiat !

SCENA VIII.

In curtea închisorii.

Heveșescu, singur.

E nōpte, luna dōrme pe vělul ei de nor
Ca gîndul de plăcere pe fruntea cea în dor.
Va fi turbată nōptea, tot cerul se-n velesce
De nori, nimic nu mișcă, nimica nu șoptesce,
In nōpte; iar tăcerea vestesce un timp reu.
Nu dōrme încă Dómna închisă-n turnul seu.
Ved încă o lumină, ea suferă și pare
Tot mîndră în durerea și cruda-i întristare !
Nu va să se supuie dorinții lui Stefan;
Când el o curtenesce, ea-i dice că-i tyran.
Cu vorbe-n fruntătore, îl blestemă, îl cértă.
Si el ce o iübesc ca viața tot îi iartă.
Sărmanul Domn, nu scie să fie fericit,
Nu scie să cutede ; el nu a mai iubit.
Eü am încredințare că Dómna cea frumósă
In sine de el rîde, de și e măniösă.

(vine Stefan Gheorghe)

Dar iată Domnul Stefan, ce am eü luî de dis ?

Stefan Gheorghe.

Ascultă, Heveșescu, de trei ori eü și am scris
Ca să omori feciorii lui Hatmanul Gavrile,
Acesti nepoți de sora aî Domnului Vasile.
Precum și p'acest Toma Cantacozin numit,
Ce este închis aicea ; d'acea am venit.

Voiă se-ă omor acuma, tu pe Seimeni îi chiamă,
Și pe călăř să vie, și nu ați nici o temă!

Heveșescu.

Pe Dómna încă, Dómne?

Stefan Gheorghe.

Dar nu prin mórtea sa
Ești așafla mijlocul de a mă resbuna.

Heveșescu.

Ești ager, nalte Dómne, sub arme-n bătălie;
În luptă cu femeia ești fără bărbătie.
Și cutedarea-ă totul cu aceste dulci finți.
Nu astepta ca para se să vie ea la dinți.
Ea n'are ca să vie; de afli-n potrivire,
Nu te sfii! o rujă o flóre de iubire,
Nu poți să-o smulgă, de dînsa se nu fișă pîscat reu.
Mânia la femeie e ghimpe dulce-al seu
Ce întîrîtă-amorul; a ei înpotrivire
E fermecul ce-atiță mai mult a tăi iubire.
Că-o face mai dorită și-i dă un interes.
Un fermec de plăcere, prin altele ales.
Pe cât de a învinge vrăjmașul, mai greu pare,
Cu-atâta biruință mai dulce fermec are.
N'aiente! îndrăsnesce, lucrădă ne-n cetăt!
Nicăi un minut de pace, și vei fi resbunat!

Stefan Gheorghe.

Mă duc în turn la Dómna, tu vezi de priveghedă
Seimeni și călăii.

(el intră în turn.)

Heveșescu.

Dar cerul înorédă;
E timp de desmerdare, o nótpe de amor.
Mergă, mergă de își resbună, trufașe Domnitor!
Tu ai beut paharul cel cu amăräciune,
Ferice cel ce pote în viață se-să resbune!

Dorința resbunării împacă-al nostru chin
 Și face să-amute, să tacă-al seă suspin.
 Dar mai adesea ore, în loc de resbunare,
 Cel slab nu înțelnesce de cât iar înfruntare!
 Seimeni! Veniți aice sub arme! tu călău
 Tu peștor al morții, ascute ferul teu!,

ACTUL V.

SCENA I.

Dómna.

De multe dile-aice sub cheie viețuiesc.
 Cu fiu meu și nepoții lui Lupu; ei pălesc,
 Ca florile în brumă. Dar Toma, el îmă face
 De multe ori durerea în sufletu-mă de tace.
 Asupra-mă Stefan Gheorghe se pare supărat,
 Prin ómenii de gardă ce-aicea el mă-adat
 Mă turbură în nöpte, aci ei vin a mă spune
 Că vor se mă-n venine, aci să mă sugrume.
 Aci să mă încee prin vînturose nopți
 În lacul ce revarsă dulci și duióse șopti
 Acolo sub fereste! Aicea locuiesce
 A lui bătrână mumă. Va! ea nu mă iubesc!
 Neam plin de reutate! Stefan este turbat;
 S'adapă prin gîndirea unuï amar păcat!
 Vîniv'a el acumă? o Dómne, ce voiă dice!
 Sunt în a lui putere! o Dómna neferice!
 Nu am nicăi măngâhierea ca viața-mă să mă ridic.
 Nu am venin, n'am arme, nu pociu să fac nimic.
 Intră Toma Cantacuzin!

Dómna.

Cum te-aă lăsat călău, cum ai venit aice?

Toma Vornicul.

O veste mult fericie
Tă aduc, tot este gata, veř, Dómnă, să fugim ?
În aste locuri triste să nu mai suferim ?

Dómna.

Mi-aducă o bună scire! eū voiř pleca cu tine.
De a scăpa d'aice, e visul meū de bine ;
Dar fiř meū ?

Toma Vornicul.

Inpreună cu noř el va veni.
Când nótpea jumătate în cursul ei va fi,
Noř v'om lăsa o córdă d'acolo prin feréste.
D'aič e scurtă calea, și gardă numai este,
Căci lacul udă căsa... o luntre asteptind,
Ne va primi acolo, și lacul străbatind,
În nótpe, v'om purcede în terra ungaréscă...

Dómna.

Eū tremur la ideie se nu ne dovedescă
Și perđ orř ce putere !

Intră Stefănuř.

De ce nu-s stăpân eū
Pe voia mea ?

Dómna.

• Ce-ař face atunci, copilul meū ?

Stefănuř.

Cě-ař face ? Ce ar face o pasere robită.
Când ar ařa scăpare ..

Toma Vornicul.

Ideia ta iubită,
Chiar în acéstă nótpe se va îndeplini,
Acolo sub feréstă o luntre va sosi
V'om coborř pe scară de funiř...

Stefănuță (rișind de bucurie.)
Ce placere!

Sciū să mă urc pe cōrde.

Dómna.
E lesne; dar tacere!

Toma Cantacuzin.

Mă duc să puș la cale, voi însă așteptați
Tot ce aveți aicea, aicea să lăsați!

(Toma ese.)

Dómna.

Copile, ia ascultă, ce se aude ore
Pe lac? nu vedî lumină...

Stefănuță.

Se vede o vulvóre
P'un vas cu ómeni d'arme, seimeni, ei vin aci.
(O voce din afară.)

Ești la feréstă, Dómna, să scian de veî trăi! ..

Dómna (la feréstă.)

Mă chiamă să mă vadă! de doă ori pe nótpe
Acésta se întimplă...

Vocea d'affară.

Cu cine aî tu şópte?
Acolo?...

Dómna (arată pe fiul său la feréstă și luminarea.)

Vocea.

Astă nótpe e cerul plin de nori...
O să te-arunc în apă!... să te-n necăm... să mori!...
Saú daca nu veî mórtă ne chiamă și ne spune
In ce loc aî averea?

Altă voce afară.

Maî bine-o v'om răpune...
S'o încăm!...

Dómna.

O Dómne! dar ce-am făcut rău eș

De m'ai lăsat în măna tyranului cel rău ?
 (Ea cade în genuchii.)

„Ați îndurare Domne de mine și mă scapă !...
 Fă, cel puțin, scuma să mă arunce-n apă ?
 Să se precurme munca ce aicea în cerc ești !

Stefanuță.

O maică ! ați răbdare ! e mare Dumnezeu !

Domna.

Aș vrea să vie-o noapte de morțe mult amară
 Să ploă foc din ceruri, să arză-acestă țără
 Cu robiș ce și dau viață și libertate lor
 Să sprijine robia și-al lor apăsător
 Uresc apăsătorii, dar robul mă desgustă.

Intră Toma Vornicu (cu o scară de tunie.)

Toma Vornicu.

Acestă scară-mi pare să fie prea îngustă ?
 Se-n cerc la o ferestă... luminele suflăți !

(Domna stinge lumană.)

Toma Vornicu (de la ferestă.)

O luntre se opresce... ei sunt : ați me argați.
 (Flueră și i se răspunde prin alt fluer de afară.)

Acuma, vino, Domnă ?

(Domna se apropiș de ferestă.)

Cei dinainte, Stefan Gheorghe, Hăveșescu, ostași cu luminări, fugarii rămân ne mișcați.

Stefan Gheorghe.

Dești ! ați ales prea bine,
 O noapte furtunosă ; dar ați uitat, pe mine,
 Să mă-n trebați ! hei ! Toma, aici cum te găsesci ?
 (către Heveșescu.)

Tu nu m'ascultă, Armașe, deci credincios nu-mi ești !
 P'acea chiar îndată să-l ducești la-n chisore.

El a voit să fugă, deci se nu vadă sōre!
Să duceți și copilul!

(către Dōmna.)

Să jacă acolo-n humă!

(Seimeni es cu Toma și cu Stefănuță.)

Dōmna.

O Dōmne! lasă pruncul să móră lăngă mumă!

Dōnnul către Heveșeseu.

O masă să aducă și vinul d'Odobesci,

Voiū să cined cu Dōmna... ce stał tu și gindesci?

(Heveșescu ese.)

Dōmna.

Copilul meu, o Dōmne, el jace-n chisore!

Stefan Gheorghe.

N'ai témă despre dinsul, o dragălașă flóre!

Eü am jurat odată că-i fi tu draga mea.

Și timpul vine acumă.

Dōmna.

Ó cugetare rea!

O sórtă! nu se póte să tréca de la mine

Acésta cupă plină de mórte și rușine?

Acéstă cugetare aici dar te-a adus?

Stefan Gheorghe.

Acéstă cugetare pe tronu și chiar m'a pus.

Vedî nóptea este adincă, aceste albe valuri

Căntavor hymni nopții bătând aceste maluri.

Și fulgerul din aer va isbucni turbat.

Căci hymeneul nostru va fi ceva ciudat.

Ceva ce n'are nume, o crudă resbunare,

De care hystoria va spune-n depărtare.

Dōmna.

O ce nerușinare! și ce ursită rea!

Poți perde a mea viață; dar nu virtutea mea!

Stefan Gheorghe.

Acum de voie bună te vei pleca tu mie

Dómna.

O téra de durere, de pradă, tyranie!

Asculta-mě, Stefane! d'atâția mari de ani,

Tyranii aici în téra se schimbă prin tyranii.

Acésta-ă o credință ce tu ați dat în urmă,

Credință ce-are astădi acéstă slabă turmă,

De robii ce se numesce popor, ne-atârnat,

Și nu și cunóisce dreptul fiind că-ă degradat.

Un neam ce se degradă, și perde-oră ce rușine

Nu sufere în sinu-ă mai mult un om de bine!

Acésta și a dat tronul! Stefane! ați trădat!

Și popoul acesta ca tine degradat,

Ti-a dat de sprijin măňă; căci el numai rosesce

De faptă ce degradă, de faptă ce-n josesce;

Dar tu nu ați rușine, când esci pe acest tron.

Să umilescă tu asfel femeia unui Domn?

De ce verși peste mine a ta crudă mănie?

Ce rău am făcut térii? Ce rău am făcut ție?

De vei lovi, tu domne, pe cei ce ați cuvînt

Se-i temi, din astă téra vei face un mormint,

Și-acest mormint odată, cu a le lui ruine

Se va vârsa pe tronuș, te va sdobi pe tine,

Și pe ați tei; puterea ce și face-un mare Domn

E când mărinimia conjóră al seu tron.

Când sănge nu îl udă; când crima nu-l atinge,

Când tot ce-i foc din ceruri, în ură nu se stingă,

Veii îngroșa tu lista pe care de mulți ani

S'adaogă tyranii ce vin lăngă tyranii.

Stefane, domn al térii născut dintr-o trădare,

Eu nu pociu și da ție de cât disprețul mare.

(Serbil aduc masa, bucate, vienuri.)

Stefan Gheorghe (puinduse la masă.)

Dar lasă-acele vorbe și lăngă mine, vin ;
 Mî e părul alb, dar ruja ce luce lăngă crin
 Apare mai frumosă !

Domna.

Nu voiă nimic, voiă mórte.
 A dat o spadă téra la Domn ca să o pórte,
 Să apere Moldova de voitorii rěi.
 Tu te sprijini pe dînsa, plăpăndelor femei
 Să le ridici tu cinstea! din fapta ta juniea
 Va învăța să calce morala ; mișelia
 Va fi în téră-o lege ! ascultă-nalte Domn :
 Când prin amare crime în vicii cade-un tron,
 El numai are dreptul în vicii se lovescă,
 Pe cel ce face crima mai mult să pedepsescă ;
 S'ar pedepsi el însuși în cei reū făcători.
 D'aicea Domnii térii se fac apăsători.

Stefan Gheorghe.

Oh ! cât escă de frumosă în lacrimile tele !
 Ați dice-un gînd ferice, plutind în gînduri rele.
 Pe ochii tei de flacări lași cenele în jos.
 Așa un nor se lasă p'un sôre luminos.
 Și se topesc-e-n plóie.

Domna.

Un Domn putere are
 Când pote să învingă în sine o rea mișcare !
 Ați fost supus odată cu sufletul de Domn ;
 Cu sufletul de slugă adă tu escă pe un tron ;
 Stefane, te înturnă din calea de perire !
 Cinstesce o femeie ce-i slabă, de-ați mărire !
 Vați ! daca la-n ceputul domnii tu facă reū,
 Ce ați să fi tu ore pe la sfârșitul tău !
 Ești sunt nevinovată d'a sociuluș meu crimă.
 Am suferit ca tine.

Domnul.

Dar ! inima-mă e plină
 D'amor, dar frumusețea ţăi aï mei ochi a orbit
 Ca sōrele pe cela ce-n trînsul a privit.

IDómna.

Ai îndurare, domne, și cruceamă pe mine,
 Și-n tôtă diminéța eü voiü ruga de tine
 In ruga mea la ceruri, și daca vei muri
 N'aiente mă, pe mormintuți eü floră voiü respindi.
 Dar pune friu dorinții ce sufletuți slăbesce
 Și în mărinimie tu vin și-l înteresce !

Domnul.

In dar un vînt se cărcă se stingă-un mare foc.
 Nică rugă, nici suspine, nici lacrimă nu aü loc,
 Mai mult aprind în sinu-mă arăndă mea iubire.
 Nu te ascult d'acuma mai mult, nici o șoptire,
 Te plécă voei mele, sau jur pe viața mea !
 Mai mult de cât o mórte aici tu vei vedea !
 O rujă ce-n floresce în crinii de cămpie
 Și varsă pe dulci zephiră miros de ambrosie,
 Nu trage către dinsa arăndele cătări,
 Precum a ta gurița a trage sărutări !
 Vin, te voiü face domnă, ferice, și voiósă.

Dómna.

Femeia este-o domnă atunci când e virtosă.

Stefan Gheorghe.

Ferică cea mai dulce, sărmanul muritor
 Ce-aici o di trăiesce, o astă în amor.

Dómna.

Amorul este-o bólă, deci fericire n'are.

Stefan Gheorghe.

Când stridia-ă bolnavă, dă dragă mărgăritare,
 (el îi trece un braț peste mijloc.)

Ca umbră ce plutesce pe valea cea cu crin,

Tu lasă-a ta cosită se-nóte p'al teū sîn!
 Ridică a ta măňă de nea dup'a ta faťă
 De crină ce rumenéla uşure îi resfaťă,
 Ca cóma ta de aur se aibă liber loc
 S'alerge imbătată în dulcele ei joc ?

Dómna.

Nu îmă atinge pérul ! nimic ce învelesce
 Ast suflet ce pe tine, tyrane, nu iubesc.
 N'ăi dreptul tu în sînu-mă resfeturi ca se cei,
 Femeie ce i curată și mîndră-nstre femei,
 Nu își deschide sînul la aur, său putere.

Domnul.

Nu aurul acuma în sînul teū drept cere;
 Ci măna cea de ruje a dulcelui amor.
 Si el din cer purcede.

Dómna.

Fugă, om ispititor !

(Domnul o apucă înbraťe ; ea se apără, și se depărtează, Domnul merge dupe ea, Dómna își desface pérul, o cóma lungă cade până la călcăie, cu pérul ei ea face un streang, un nod care îl dupe gât și îl ține cu măna, ca să se sugrume singură la trebuință.)

Domnul vré sě-o ia în braťe.

Dómna.

De-i cutedă voiă strâng pe gât a mea cosiă.
 Si voiă muri îndată.

Domnul.

Pe dulcea ta guriă,
 Nu face tu acésta !...

De mai intérdieđi ?

Toți ce iubesci cu mórtle loviți tu ai să vedî !
 Ascultă dulce Dómna, de aî o armă-n măňă
 Am alta, este mórtlea, frumósa mea stăpână.
 E mórtlea tutulora pe care tu iubesci.
 De cum vei dice-o vorbă, aici o să privesci
 Mult sănge; ia aminte ! E négra-acésta séra !

Dómna.

Cet ce iubesc în viață, tyrane, pot să piară !
Dar tu, dar tu împatu-mi nu vei putea intră !

Stefan Gheorghe (chiamă pe Heveșescu care vine.)
Si fiul seū să móră !

Dómna (devenind palidă.)

Minutul este greu !

De mine te îndură, o mare Dumnezeu !

Să piară pentru mine aceste dalbe viețe
Iubite, pline încă de mare tinerețe !

Stefan Gheorghe.

Ce dici ? vei tu să móră ?

Dómna.

Urmădă-a fi tyran !

Si eu a fi vîrtosă.

Domnul.

Gîndesce !

Dómna.

Încă-un an

De voiū gîndi, respunsul va fi acesta : piară !

Domn fără de mărire ! ô ne ferice țera !

Ce suferă tyraniū când pe cei drepti lovesc !

Ești démnă să fi prada acelor ce sdrobesc !

Nu se mai nasce încă un om liber în țera.

Din tr'un fumar o rujă mai pote se resară.

Pe mărcine nasce adesea éra floră.

De ce și din robie nu nasc isbinditori ?

Stefan Gheorghe, (către Heveșescu.)

Purcede să-ți omore acum și se arate

La Dómna aste capuri de sabie tăiate.

(Heveșescu ese.)

Dómna.

Fugă, demone ! de mine !...

Stefan Gheorghe.

Vedî să nu te căieci ?
Nici fiul teŭ ? nu face tu se te îndoiesci ?

Dómna, (tremurănd.)

Copilul meŭ ? o dómne ! ce-aî dis ! dar este-o glumă ?
Nu am gîndit acésta... oh ! de ce sunt eŭ mumă !
Nu este cu putință aicî în lume jos
Să fie nimeni liber !... o Domn mărinimos !
Tu nu vei face-acésta. Eü n'am avut dreptate
Să te blestem pe tine, aî dară bunătate
Să uiți ori ce-a mea gură a dis, a cuvîntat.
Nu muma, ci femeia, femeia te-a-n fruntat.

Domnul.

Fă dar se péră ceața de grijă ce umbresce
Seninul frunții tele, ca florea ce șimbesc
La sôre când o plóie pe vale a trecut.
Și își dechide sînul la vîntul cel plăcut !

Dómna.

Ucidemă pe mine, nu pe copilul meŭ.
Acésta este, Dómne, tot ce pociu să ţi dau eü.
Ce pote face-un suflet în cruda-î tyranie
Lovirî de răutate ; dar nu de mișelie.
Lovesce mě pe mine : el ce reu a făcut
Să móră, căci o mumă virtósă-a fi avunt,
E vinovat copilul ? și trebuie se piară ?
Ca se-aibă drept la viață aicî în astă țéră
Un fiu de curtesană a fi el trebuia ?
Nu roa guriî mele, ci săngele meŭ bea !

Dómna.

Vedî-eü sunt ne schimbată, nimic nu mě-în clină.
Revarsă al meŭ sănge și setea ta alină ,

Intră Heveșescu.

Iordache vel Visterul Cantacozin cu nume
Prins s'a adus aice !

Domnul.

Armașe, îți voi ū spune
A mea ne mulțumire, tî am scris ne ficeat
Ca să omoră toți prinșii și nu m'ai ascultat
Dómna (la oparte.)

Ce-aud ?

Stefan Gheorghe.

Iî veî ucide pe cei doi frați în dată !

Heveșescu.

Dar pe copil !

Stefan Gheorghe.

Purcede ! porunca nu e dată ?

Pe doi frați să ucigă ! în urmă pe Stefan
Cel mic, copilul Dómnei ! ce vreți, eu sunt tyran !

Heveșescu.

Am audit, stăpane ! (la oparte.)

Acum la Dómna mumă
Voi ū merge, iî voi ū spune se vie, ea e bună,
Să scape pe copilul ce e nevinovat,
De șarpele ce-l mușcă, va fi mare păcat
Să piardă a lui viață !

Dómna.

Copilul meu la mórte !

Domnul.

Un egoism sălbatec la reū o să te pórte.
Ah ! tu voiescă a dice când veî fînbâtrână
Că-n patul teū pe nimeni tu n'aî vrut a primi.
De cât p'acela care călugării îți dară,
Dar cine o să crédă ?

Dómna.

O neferice téra !
 Eű nu mě tem de lume de nime ce-ar vorbi.
 Desprețuiesc ce-ar dice, ce-ar crede, ce-ar gîndi
 O lume ametită de patimî și trădare;
 Mě tem d'un mare jude : mě tem d'a mea mustrare :
 Mustrarea este dréptă ; iar lumea ce tu dică,
 O turmă ce robia a degradat aici.

Stefan Gheorghe, către Hevesescu.

Mergi se-ř ucigă-n dată, și v'om vedea mustrarea
 Ce are să căstige, o lume ! întîmplarea
 E muma ta !

Dómna.

Stăi încă !!!

(cade în genunchi înaintea Domnului.)

Cu lacrime de foc

Se-te îndură de mine, de ei, acum te rog.
 El e copil, eű numă, pe mine să lovescă !
 Sciř tu ce este-o mumă ? nu ! mumă tu nu escă !
 Și nu poți înțelege ! E Dumneđeū o mumă,
 Mai mult ca el, ce face tot lucrul și-l farămă,
 Prin mórte; dar o mumă pe fiř seř nu yrea
 Seř vadă morți, niči umbra de grija să nu stea
 Pe fruntea lor; dar limba nu pote-avea cuvinte
 Se spuie ce-ř o mumă și cât o mumă simte.

Domnul.

Cu rugăciună și lacrimi nu scapă copilul teu.

(un Seimen vine și arată doă capele a le nepoților lui Vasile vodă tăiate.)

Dómna.

Ah ! Dómne ! Ce vedere ! acésta mărturesce
 Că mě iubescă ! vař ! omul pe Dumneđeū lovesce
 In om ! și cerul încă nu cade pe pămînt,
 Și din acestă-lume nu face un mormînt !

Domnul (făcând semn să fugă cu capetele.)
Vă duceți de aicea ! unelte de urgie !
(către Dómna.)

Voi facetă dar tyraňi !...

Dómna.

Durere și mănie !
Ce ceri tu de la mine ? O sórtă crudă, rea !

Domnul.

Ce cer ești de la tine ? Tu scii ! să fi și a mea !
Căci am jurat acesta, și ca se se-n plinăescă
Sub sabie voi trece fința omenăescă !

Dómna, (rögă la oparte)

O Dómne, întăresc o mumă ce-a slăbit !
Simț inima atinsă ; virtutea a pălit.
Simțirea mea de mumă se nalță, și respinge
Simțirea de virtute ! puterea mea se stinge.
Trimitie mie mórtea !

(un Seimen la ușă.)

Putem ca să lovim ?

Domnul (către Dómna.)

Inainteadă nótpea, vorbesce, să sfărșim !
Aș se alegi din doă o nótpe de tăere,
Să plângi lăngă-un cadaver; o nótpe de durere.
De lacrimi, de suspine, sau nótpe de-n cântări,
D'amor, ceresci armonii, streine desfătări ?
Vorbesce ! nalță pléopa cenată ce se-n clină
Și fă să se reverse și viață și lumină
În astă nótpe-adincă ! vin, fâmă fericit !
Tu ce esci fericirea !...

Dómna.

O Dómne ! ce-am simțit ?
Puterea mea se-n törce, o nobilă mărire
Incinge al meu suflet, înalță-a mea gîndire !
Iți mulțumesc, o Dómne, că nu m'ai părăsit.

Ce este omul óre p'acest pămînt ursit!
 Se móra pentru téra, și pentru omenire!
 Și pentru o credință ce-are-a sa mărire!
 Së móra pentru cinsté! ei bine, va muri!
 Copilul meü, se n'aibă a se roși-n tr'o di
 Că e dator el viața la o prostituare
 A mumiï lui! së móra să n'aibă rușinare!
 Și-acuma, mě ascultă, tu, o tyran mărșav!
 Ce sub domnésca mantă aî inimă de sclav.
 Urcat printr'o trădare pe tron, a ta domnire
 Va fi un șir de crime, trădări și înjosire.
 Veî cărmui Moldova cu șerbî și cu tyranî.
 Nu veî culege lauri în lupte mari, ci banî.
 Din ómeni plini de viții unelte veî alege
 Din pradă și serbie veî face-o tristă lege.
 Veî face să roșescă Românu-a fi Român
 Și pe strein veî face pe téra ta stăpân.
 Veî sprijinî télharii fiind din céta ta,
 Și veî lovi virtutea ce nu se va 'n china?
 Veî crede că robia e o ne-atârnare.
 Tîrîrea demnitate, căderea ridicare.
 Nu veî avea rușine d'a face ori ce rĕu.
 Veî înfrunta onórea în om și Dumneđeu.
 Și îmbătat de sănge, d'orbire, și de tron,
 Veî fi la robî, rob însuți și te veî crede Domn!

Stefan Gheorghe, (către Seimeni.)

Indată se-î ucigă!

Intră Dómna mumă.)

Dómna.

Șarpóica încă vine!
 Deci nu maî e scăpare, tot s'a făcut de mine!
 Ea vine să sfașie cu gherele-al meü sîn.
 Și-n săngele meü apoî să verse-al ei venin.

Dómna mumă.

O laud pe atâta pe cât pe tine eū,
 Prin fapta ta te aflu nedemn de fiū al meū.
 Iți voiū erta chiar crime, ori care ele fie;
 Nu voiū erta, Stefane să facă o mișelie !
 Să cadă pentru-o muiere, tu ce escă un voinic
 Și se omori pe ómeni ? tu escă un suflet mic !
 Ce fapte sunt acestea ? începă a ta domnie
 Cu mișeliū ? sfărșitul ce are ca să fie ?
 O Dómne! nu facă bine, uiți tu că escă un Domn ?

Stefan Gheorghe.

Dar tu o mumă crudă, uiți tu că sunt un om ?
 Că o 'nfruntare mie îmă cere resbunare ?
 Că-am inimă, am sănge ..

Dómna mumă.

Dar nu scăi să fă mare.
 Stefane, înțelege ce eū voiū ca se tă dic:
 Acéstă resbunare nu este de voinic !
 Resbuna nu se iartă aceluī ce e tare.
 Acela ce învinge tot uită daca-ī mare.
 Un Domn ce se resbună pe sine într'un om,
 Când el este puteric, nu merită-a fi Domn.
 Dar viață să le cruce, iți cere acésta tăie
 O mumă ce voiesce să móră cu măndrie.
 Am dreptul de a cere de la copilul meū
 Să scie a fi mare.

Stefan Gheorghe, (puind măna la ochi.)

Nu pociū se te-ascult eū.

Un Domn ce poruncesce și se desdice-n urmă,
 Iși vede-a sa putere ce ca un vis se curmă.
 Nu-l mai ascultă nimeni aici. să móră dar !

Dómna mumă.

Și tu primesce-acuma blestemul meū amar !
 Fiū blestemat ! cenușă se te prefaci îndată !

Stefan Gheorghe (ascunđind capul în mână și căđind în genuchi.)

O mumă, tu mă blestem! domnie blestemată
Peri! piară a mea viață! o mumă ce a făcut!

(către Seimeni.)

Se nu omore fiul!

(către Dômna mumă.)

O mama, măi perdu!

Un fiu ce îl blestemă părinți, nu mai poate
Pe tron ca să mai șađă, deci sunt perdute tóte.

Dômna mumă.

O sciū-și te desblestem, te bine cuvînted.
Și recunosc în tine pe fiul meu. te cred.

(Domnul se ridică.)

Inträ un curier muntean.

Curierul.

Viu repede cu carte din țera muntenească
Trimis prin stăruirea și voia cea Domnescă.
Mathei e mort, în locuī s'a pus Cantacuzin.

Stefan Gheorghe, (luând cartea.)

Ce dici? nu minți tu ore? și care? Constantin?

Ușurelul.

El însuși.

Domnul (cetind.)

Dômne, frate, îmi faci îndatorire
Să laș a se întorce doi veri ce-n asuprire,
I ați hotărît la mórte, și care-i ții închiști.
Dar dacă nu vei face acesta cu cei ăși,
Să te gătesc de luptă! Eșu însă tot voiū dice
Că pacea nu se cade acum ca să se strice,
Ci prin unirea nôstră, mai mult să ne-l târim.
Ca viitorul țeri d'acum să pregătim!

Căci mulți vrăjmași puterică Români aș în lume.

Stefan Gheorghe (către ușurelul, dupe ce se găndi.)
Cât timp făcuși în cale? și care-i al teu nume?

Uşurelul.

O di și o năpte numai, și sunt din Bolintin.

Stefan Gheorghe.

Cu rangul de postelnic și noi te dăruim,

Și nume: Uşurelul !

Cei dinainte, Heveșescu.

Stefan Gheorghe către Heveșescu.

Pe tot ce sunt în fără

Să mi aduci aice ! nu voi eș ca să piară.

(Heveșescu ese.)

Toma Vornicu ; Iordache Visterul Cantacuzini.

Stefan Gheorghe.

Boeril al țării vostre noă Domn, al nostru frate,
Ne cere noă astăzi a noastră bunătate.

Voiu dar se-î daă dovedă cât voiu să fiu unit

Cu dînsul, spre scăparea poporului iubit.

Plecați în acea țără ! uitați și voi ca mine

O céră ce nu este spre al țării noastre bine.

Iți mulțumesc, o mamă ! și tu o Dómna mea !

Ce 'n năptea vieții mele păruși ca dulce stea !

Dimbesce printre lacrimi ca dulcea diminetă

Ce scutura coșita de velul ei de cétă !

Te-arată sub cununa acelor dulci lumină

Ce varsă bucurie când trec unabroși chină.

Ești liberă acumă.

Heveșescu, la oparte.

O strângă drag de mănu.

Așa dar resbunarea nu cade : se amănă.

F I N E.

PUBLICATIE.

Ântăiul an al publicațiunei litterare a espirat; în acest an espirat a părut 1-iu o poemă în patru cănturi: *Conrad*, doă broșuri pentru patru luni. 2-lea *Mihai Vitézul, condamnat la mörte*, dramă, o broșură pentru doă luni. 3-lea *Stefan cel Berbant*, drama, pentru doă luni. 4-lea *Lăpușnenu și Dupe bătălia de la Călugăreni*, doă drame o broșură pentru doă luni. *Stefan Gheorghe*, dramă istorică, pentru doă luni, o broșură, cu acéstă dramă s'a încheiat anul, ântăiū.

Pe anul al doilea va începe *Traianida*. Epopeie națională precum și șase drame din hystoria Românilor. Resbelul lui Traian în Dacia, colonisarea Dacii cu Români este cea mai mare, cea mai gloriósă Epocă a nascerei națiunii Române; originea Românilor, latinitatea lor, acea latinitate care iau păstrat până astădī, care îi păstrează încă, acea mare origină ce ne-a creat sympathy și drepturi la națiunile latine și care în ani din urmă le-a făcut se verse comorile și săngele lor pentru libertățile patrii noastre; care ne va sprijini și mărī în viitor de ne v'om face demnă; acele resboie mari a le Romanilor în Dacia, acea dovedire a originei Românilor este mărturită în acéstă Epopee. Daca autorele acestiui întreprinderi cutedătore nu va fi reeșit cu deplinătate, în întreprinderea sa în ceia ce privesce geniul, care nu se poate căpăta fără voința cerului, cel puțin s'a atins córda cea mare a vieții naționale și a introdus în poesia Română o noă formă de poesie culésă chiar în propria natură a poesiilor Române și care în nici o altă limbă nu esistă.

Dramele historice vor fi șase, în prosă și în versuri.

Pentru Traianida și cele șase drame, abonamentul este de trei galbeni.

Nu va apărea până nu se va face un număr suficiinte de abonați, spre a se putea acoperi cheltuielile typaruluț.

1. Mărirea și mórtea lui Mihaï. 2. Brancoveni și Cantacozini doă drame, partea I și II. 3. Mihnea care își taie boerii. 4. Despot Vodă ereticul sau Domnul strein. 5. Postelnicul Constantin Cantacozino. 6. Mathei Basarab.

Ceî ce se vor abona la Traianidă și la șase drame historice, vor primi gratis *Les Brises d'orient*, poesiile lyrice ale D. D. Bolintinénu traduse și publicate în versuri francese la Paris, un volum mare, de mare lux, cu o prefată de D. Philarete Chasles profesor la Colegiul Franciă.

Publicăm acéstă listă pentru historia stării litterale astădi la noi. se va vedea numărul celor ce se ocupă de litteratura Română, și din care clase sunt.

Abonații care au făcut onore angajamentului lor plătind prețul abonamentului.

Esem.	Esem.
100 La așeđminte publice.	158 1 D. Al. Vericénu
105 5 D. Plaino	159 1 " A. Slătinénu
110 5 " Miculescu	160 1 " C. h. Stănulescu
112 2 " General Maghero	161 1 " N. Ion Roată,
126 14 " Prin D. Teodorinî	162 1 " Al. Andonescu
127 1 " Petre Mođovénu	163 1 " M. I. Constantinescu
128 1 " Iacov Vera	164 1 " Preotul Mirodot
129 1 " D. Vera	165 1 " Negrescu
131 2 " Mih. Cogălnicénu	166 1 " N. Voinov
132 1 " Marin Serghiescu	167 1 " Lupascu Neron
133 2 " D. G. Pipi	168 " D. Tacu
134 1 " D. Ión Murgășanu	169 " G. Apostolénu
135 1 " S. R. Petralis	170 " Vasile Boerescu, fostul ministru
136 1 " Th. Geavidi	171 " N. Păclénu
136 1 " Gh. Baldovin	172 " Vladimir Ghica
137 1 " C. Periețénu	173 " D. Pascal, doctor în legă
138 1 " Négu Sakin	174 " Mih. Băsarabescu
139 2 " Marinake Daniilescu	175 " N. Hristescu
140 1 " G. Gherman	176 " N. Bistrițénu
141 1 " Maior Stefanopolu	177 " D. C. Lupescu
142 1 " D. Dimonisiū	178 1 " D. N. Popescu
143 1 " G. Metaxa	179 1 " D. Moșoiu
144 1 " D. C. Racovicénu	180 1 " D. G. Fâncescu
145 1 " D. A. Milu	181 1 " Pré sănția sa mitropolit tul Moldovei
146 1 " D. G. Platon	182 1 " C. M. Baptici
147 1 " M. Băscovénu	183 1 " S. Mandrea
148 1 " Mih. Grădisténu	184 1 " S. S. Calinie archidiacon
149 1 " A. Romalo	186 (2) " S. S. Episcopul de Argeș
150 1 " Cireșanu	187 " D. Th. Socolescu
151 1 " Antoniu Bahlea	188 " Dragomir rectorele se- minarului
152 1 " M. Zăgănescu	189 " Protopopul Crinescu
153 1 " Ioniță Slotescu	190 (1) " D. Ión Ionescu (Slatina)
154 1 " P. Macovei	191 (1) " D. M. Niculescu
155 1 " G. Gănescu	
156 1 " N. G. Stătinénu	
157 1 " Petre Popescu	

Esem.		Esem.	
192	D. M. I. Botea	231	„ Antonescu inginer
193	„ D. M. Zamphirescu	232	„ Tetorian
194 (1)	„ D. Em. Ducovică	233	„ Maniu advoat
195	„ D. Trans	234	Domna Nenovici
196	„ D. Găleșescu	235	Prea S. S. arh. Ieronim Vi-
197	„ D. N. Polizu	carul mitropolit	
198	„ D. G. Gavrilescu	236	D. Miltiad Costescu
199	1 „ D. Exarhul doctorul	237	Domna Elena Constantinescu
200	C. Rusescu	„ din Ruși de vede	
201	General I. Florescu	238	D. Th. Ghica dela Netoți
202	„ Ion Gheorghe Florescu,	239	„ Ch. Naum dela Urbesca
	fostu vice președ. la	240	„ N. Stambulescu
	consil. de Stat	241	„ V. Gheorghescu
203	„ D. Gr. Flitescu	242	„ Gr. Dimitrescu
204	„ D. P. Poenaru	243	„ I. N. Grigorescu profesor dela Peatra
205	„ D. Cariagdi	244	„ Dim. Sórek
206	„ D. General Herescu	245	„ I. C. Macărescu
207	„ D. Ghieulescu, advocat	246	„ C. Andreeescu
208	D-na Ecatherina Balș	247	„ M. Halunga
209	D. D. Gherman Menelas, Ro-	248	„ D. Dañinescu
	mân Macedon	249	„ Colonel Scarlat Crețulescu
210	„ D. Ion Marghiloman	250	„ Leonida Savapolu de la
211	„ Arh. Averkie român Ma-	„ Câmpina	
	cedon	251	„ Mih. Păclenă de la Foxani
212	„ Prințipele Grigore Mih.	252	„ Pan. Vasiliu
	Sturdza	253	„ Ion Marinescu advacat
213	„ D. Servano	254	„ Iuliă Calcagno
214	„ N. Ion Petrovici	255	„ Gh. Leonte
215	„ Gh. Misirliu	256	„ Vasile Giurgea
216	„ D. Gheorgescu	257	„ C. Polizu
217	„ Alexie Nicolici	258	„ G. Mironescu
218	„ D. Hristodor	259	„ Th. Duca
219	„ C. Bozianu doctorul în	260	„ C. Dimitrescu
	drept fost ministru	261	„ Naum Mărculescu
220	„ S. Toelescu	262	„ P. Bastorescu
221	„ Istrate Negulescu	263	„ Cont. Iosif Isvoranu
222	„ G. Vlădăianu	264	„ Metodie hieromonahul
223	„ M. I. Gheorghescu	265	„ Stefan Ierodiaconul
224	„ C. Giurgulescu	266	„ Chesarie Ierodiaconul
225	„ I. Cariagdi	267	„ Protosinghelul Ilarian Mun-
226	Maior Ion Valinescu		tenescu
227	Toma Negulescu	278	11 D. Ion Rătescu de la Pitesti
228	Ion Pandele din Pitesti	279	Părintele Unufrie Sinaitul
229	A. Moroju	280	D. Otnescu
230	Ion Rimnicenu		

120. Abonați care nu au plătit încă și al căror nume se va publica în viitorele broșuri. exemplare vîndute și dăruite. 50. peste tot : 450. exemplare.

In față cu pretențiunile ce vedem despre naționalitatea Română, a cării adevărată expresiune este limba și litteratura, în față cu acțiunea națională ce se exprimă, cu pretențiunile naționale ce se murmură, cu vanitatea reală sau mincinășă de naționalitate cu care se face atâtă paradă când vedem nepăsarea despre litterile Romane, nu avem dreptul a dice că naționalitatea noastră nu există, și nu este numită de cât atunci când pote a se lua ca mijloc care conduce numai societățile ce locuiesc porturile și care n'au naționalitate, n'au limbă, n'au litteratură, și nu sunt de cât catolici sau ortodoxe? care n'au de cât sentimentul comerciului, religioni și al familiilor și care rid și rădică umerii când aud de naționalitate, de limbă, de litteratură! De cățiva ani litterele Române s'a uciș cu totul. Pe la 1848 avură o dezvoltare repede. Mai la urmă începu căderea lor. Căderea nu este în autorii Români. Ei se înmulțiră, se perfecționă Români neîncetat; cititorii periră cu totul. Căderea nu era în littere, ci în cititori; sentimentul național cădea neîncetat; cade năîncetat; nu se mai citește de cât jurnale politice, când ele atacă persoanele, cu injuri ne usitate în societăți civilisate; nu fac nicăi ele efect când se mărginesc a vorbi de principii mari, cestiuni instructive, nu le înțelege mulți.

Eugenidele s'a vîndut dice mii exemplare în 1867. Nemesis șase mii de exemplare. Satyra singură este încă citită. La Roma în decadență nu se mai citeau autori; nu se mai ctea de cât satirile lui Juvenal: Satiriconul lui Petrone; căderea litteraturei este un semn da decadență națională. În 1862 viața lui Mihai, lui Stefan, lui Mircea, se vindea până la trei mii exemplare fie care. Cea mai seriösă operă astăzi nu ar putea se aibă mai mult de cinci deci cititori. Librarii

din amăndoă principatele, toți împreună nu vănd mai mult de 25 de exemplare dintr'o carte de litteratură românescă, nu vănd mai multe din limbă streine, de litteratură, nu se mai citește în ţără în nici o limbă. Să dis că nu sunt cititori, căci nu sunt autori Români buni; dar francesi care au autori, sunt ore citiți în limba lor aci? nu credem că litteratura francesă să fie bănuitură că n'are autori buni.

Dintre toți autori scrierile sub semnatului sunt mai respindite și acesta nu pentru că numele său indică un merit mai mult, de cât al altora; dar pentru că are fericirea să numere mulți amici. Amicii ne citesc cărțile pentru amicie!

Nu suntem dar departe de timpuri când ómenii de littere, de arte, de sciințe erau priviți ca *dascăli*, ființe netrebuitore pe care numai priu complexință, nu îl treceaú încă în categoria bufonilor și bufenerilor făcute spre a amusa pe boerul patron la ușa căruia se hrăneaú acele turme desprețuite.

Cât e de frumos când vedî la greci, la unguri, la Poloni, la Sérbi, apărând opere în limbele lor sau în littere, sau în sciințe, sau în arte, de ore care merit, și cum societatea întrégă ia parte la productul național ca la un lucru al ei; cum luconjură de onore, acele lucrări și cum este mândră de ele chiar atunci când nu ar fi nisice capo d'opere de mare însemnatate, și cât de trist este la noi unde tot ce se produce incepând de la politică până la cea din urmă artă, cât este desprețuit, înlăturat, și cât societatea pare nepăsătore și streină la oră ce lucrare de care ea ar căta să fie mândră! cum societatea a îmbătrânit înainte de a fi fost jună!

S'a desbătut mult în cercul ómenilor inteligenți care să fie la unele națiuni causa ne îngrijirii litterelor și artelor frumoase. Cei mai mulți cred că politica a făcut să tacă totul, că lumea s'a făcut democratică, arte și littere fiind desvolate atunci și acolo când și unde omul sdrobit de tyranie, nu avea libertatea a se exprima, de căt sub forme streine,

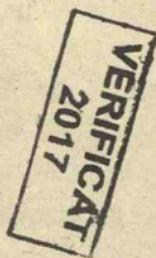
politicii. antiquitatea a fost democratică, liberă așă exprima cugetările, și cu tōte acestea litterele și artele aū fost în splendorea lor, asfel nu este despotismul causa înfloririi litterelor și artelor, nicădemocrația causa căderei lor, dar democrația modernă la noi este grosolană, despotismul el însuși ne civilisat, nu a produs acéstă desvoltare, precum vedem sub despotismul Asiatic.

Politica n'a putut ucide litterele. Politica a născut din litteratură, trăiesce încă în trinsa. limba este cea din tăiu condițiune a naționalității; fără limbă, nu este naționalitate, fără litteratură, nu este civilizație, nu este inteligență, nu este politică. Lucrările spiritului omenesc aū înriurit asupra actelor geniului omenesc, asupra politică statelor. litteratorii sunt la o nație, ceia ce dicea Lucrețiu, alergătorii care treceaū din mānă în mānă făclia vieții omenesci. acolo unde nimeni nu trece făclia vieții, nu este viață.

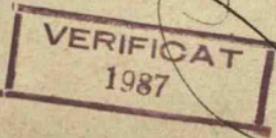
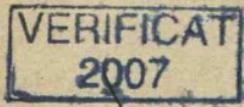
Revoluționea cea mare a Franciei care a dat lumiř libertatea, este născută din scrierile autorilor celor dinainte.

Litteratura, în vechime, era hymnul omului prin care vorbea cu Dumnezeu, era gemenul poporului apăsat, era cântecul de resbel și triumphul ce Serba fala naționiř și heroilor, cântecul prophetic ce spunea poporului drepturile și datorile sale, ursitele lui și a le omului, ce însuſla curagiul, speranța, entuziasmul; ea a transformat datinile barbare, ea a lumanat popoarele, a consiliat despoții pe calea adevărului și a dreptății; ea a creat caracterele; litteratura a adus christianismul; ea s'a despărțit mai tardiu de tōte înriurile care căduseră asupră-i: De trei secoli în Europa, datine, legi, guverne, sciințe, interese, litteratura tot le-a schimbat. Ea a arătat omului ținta umanității și l'a desrobit de prejudecățile lui; ea a redus guvernele la credința că naționele nu sunt proprietatea lor. Civilizația modernă este fiica litteraturei, tōte acestea le-a făcut litteratura în Europa, la noi încă a făcut; avem ceva ce nu aveam înainte de 1848. Cel puțin principiul

de libertate în legături. De când literatura s'a respins, libertățile au ajuns numai un nume. La noi nu a făcut încă nimic, căci nu știm întins măna, și până atunci nu v'om fi nimic, nu v'om avea nimic ca națiune, niciodată chiar ca societate poliglotă, civilisată, perotă, comercială.

Dominio pubblico - Immagine digitale

1987

Francesco S.

Francesco Saverio Williams
Professore di diritto romano presso l'università di
Castle Howard, North Yorkshire, Inghilterra

Inglese

Onorevole Signor Tassan
Dottor